

Årsberetning

Reform
- ressurscenter for menn

2022

Første versjon, 15.03.23

«Er det én ting historien har lært oss, så er det at likestilling ikke kommer av seg sjøl. Noen går alltid i front. Noen baner vei. Noen varder den veien vi skal gå. Noen er der og svarer, når telefonen ringer fra en som trenger noen å snakke med.»

Kultur- og likestillingsminister Annette Trettebergstuen,
på Reforms 20-årsjubileum, 12. oktober 2022

Innholdsfortegnelse

Forord	4
1. Om Reform – ressurscenter for menn	5
Formålsparagraf og overordnede oppgaver	5
Styrende organer	5
Finansiering	6
Tredelt innsats.....	6
Strategi- og handlingsplan.....	6
Ansatte	7
Reforms 20-årsjubileum	7
2. Rollen som nasjonalt likestillingscenter	9
Kort vurdering av likestillingssituasjonen for gutter og menn etter koronapandemien	9
Innspill og høringer.....	9
Deltakelse i det norske ordskiftet om menn i sentrale norske fora.....	10
Internasjonale besøkende og deltakelse i internasjonale fora	10
Reformundersøkelsen 2022	12
3. Nærmere om bruken av grunntilskuddet fra staten	13
En forutsetning for et likestillingsarbeid av kvalitet.....	13
Grunntilskuddet i 2022.....	13
Vurdering av måloppnåelse i 2022.....	15
4. Lavterskelarbeid	16
Mannstelefonen	16
Terapeutiske samtaler.....	16
Samtaler i kontortiden	17
Samtalegruppe for menn med følelse av ensomhet.....	17
5. Menn som fedre	18
Fedre 2022 - e-kurs for studenter og workshops.....	18
MiC – Men in Care. Hvordan kan europeiske arbeidsgivere fremme menns omsorg?	19
Fra pappa til pappa. Informasjonsfilm til nybakte fedre.....	19
En likestilt helsestasjon: Helsesamtaler med nybakte fedre.....	20
Menn i familievernet.....	21
Aktivtfarskap.no	21
Politisk arbeid for fedrekvoten.....	21

6. Volds- og overgrepforebygging	23
Temakveld om kjærestevold blant norske og samiske ungdommer	23
Menn også! Et krisesentertilbud tilpasset menn og LHBT-personer	24
Rød knapp-aksjonen Stopp vold mot kvinner	25
Teaterstykket «Mann. Jeg?»	25
7. Arbeid med gutter og menn med minoritetstilknytning	27
DOŁĄCZĄC SIĘ! (Bli med!) Integreringsarbeid for mannlige polske arbeidsinnvandrere	27
Nettverk for innvandrerhelse i frivillig sektor	28
8. Menn, helse og seksualitet.....	29
Kast (Kjøp av seksuelle tjenester).....	29
Incels: Menn som hater seg selv?	29
Menn, funksjonsvariasjon og seksualitet	30
Prostatakreft: Glemmer vi den seksuelle helsen?.....	30
9. Gutters oppvekst og sosialisering	32
Share the Care: Fireårig nordisk prosjekt om kjønnsdelte utdanningsvalg	32
Større mangfold – friere valg: Tiltak for kjønnsperspektiv i karriereveiledningen	33
Genustest.no: Test en billedboks kjønnsinnhold	33
10. Opplysning	34
Kommunikasjonsarbeid: Nett, sosiale medier og digitale sendinger fra Reform	34
Ferskvareseminarer	34
Arendalsuka.....	34
Faste arrangementer, foredrag, kurs og undervisning.....	35
Boken «Usynlige menn. Et nytt perspektiv på norsk likestilling»	35
Reform i media	36
11. Representasjon og samarbeid	37
Brobyggerrolle.....	37
Likestillingssentrene	37
Mannsutvalget.....	38
Arbeidsgruppe om aktivitets- og redegjørelsesplikten	39
Vedlegg.....	40
Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen: Hilsningstale til Reforms 20-årsjubileum, onsdag 12. oktober 2022.....	40
Tale ved 20-årsjubileet: Hvor går Reform? Ved Are Saastad, daglig leder	41

Forord

Etter koronapandemien er Norge igjen tilbake i en mer normal situasjon, der sosial kontakt er det vanlige. Det er bra for oss alle. Vi tror det ikke minst gjelder for dem som ble særlig isolert under nedstengningene. Vi i Reform vet at enslige menn var blant dem som slet aller mest.

Samtidig er den nye hverdagen preget av nye kriser, med en stor krig i Europa, økte priser og mer usikkerhet. Det er tendenser til økt ulikhet og større klasseforskjeller i Norge. Dette er forhold som igjen setter press på dem av oss som har det vanskeligst fra før. Mange av disse er også gutter og menn.

Regjeringen Støres opprettelse av Mannsutvalget, der jeg selv sitter, er et stort lyspunkt i året vi har lagt bak oss. Dette gir et signal om at menns likestillingsutfordringer tas på større alvor enn på lenge. Arbeidet i utvalget er godt i gang, og resultatet vil foreligge i 2024. Det er grunn til å ha forventninger til dette.

2022 var også året da Reform – ressurscenter for menn kunne markere sitt 20-årsjubileum. Det feiret vi som seg hør og bør. Hilsningene fra fjern og nær – også fra mange utenlandske kontakter – bekreftet at Reform er en helt unik virksomhet, og at arbeidet vi gjør har betydning. Kultur- og likestillingsminister Annet Trettebergstuen holdt en svært hyggelig og klok hilsningstale for oss.

Det er hevet over tvil at en likestilling som ikke inkluderer halve befolkningen, gutter og menn, vil feile. Dette enkle faktum er dessverre ikke alltid så selvsagt i den offentlige debatten. Vi opplever ofte at mannsperspektivet glipper.

Derfor er det nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å bidra til en mer inkluderende likestilling i Norge, der menn har en naturlig plass. Vi er overbevist om at dette også vil være til det beste for kvinner.

Årsberetningen viser bredden i Reforms virksomhet dette året, både i arbeidet gjort av våre dyktige ansatte og av våre engasjerte frivillige.

Vår vurdering er at Reform – ressurscenter for menn trengs mer enn noen gang.

Oslo, 15. mars 2023

Are Saastad,
daglig leder

1. Om Reform – ressurscenter for menn

Formålsparagraf og overordnede oppgaver

Reforms formålsparagraf er vedtektsfestet i stiftelsesmøtet 30. januar 2002. Våre oppgaver er formulert slik:

«Reform er organisert som en politisk uavhengig stiftelse. Stiftelsens formål er, med utgangspunkt i at menn og kvinner er likeverdige, å jobbe for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, samt synliggjøre menn som kjønn i samfunnet.

Med dette utgangspunktet skal REFORM være likestillingsorientert og helserettet i sitt arbeid, bistå menn i konkrete livsfaser og livssituasjoner med råd, veiledning og informasjon, bidra til å ta vare på og utvikle mangfoldet i menns liv, arbeide for menns likestilling i et folkehelseperspektiv, mobilisere menns ressurser til utvikling og aktiviteter på områder som ikke har vært særlig fremtredende i de tradisjonelle mannskulturene og ellers bidra til å bedre menns helse, levekår og livskvalitet.

Senterets arbeid skal preges av respekt for det enkelte menneskes egenverdi, der alle mennesker er likeverdige og skal behandles deretter, uavhengig av kjønn, alder, religion, etnisk tilhørighet, hudfarge, funksjonsdyktighet, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.»

Våre oppgaver kan overordnet sies å være å samle, produsere og formidle sentral kunnskap om menn, menns livssituasjoner og menns helse, å påvirke beslutningsprosesser som berører menn og likestilling, å samarbeide nasjonalt og internasjonalt om synliggjøring av menns posisjoner i likestillingsfeltet og å kvalitetsutvikle og arbeide for en spredning av lavterskeltilbud til menn.

Styrende organer

Reforms virksomhet ledes av et styre og et representantskap.

Styret har den øverste ledelse av stiftelsens virksomhet og skal lede stiftelsen i henhold til vedtektene og stiftelsesloven.

Reforms styre besto i 2022 av styrelederne Kristin Mile (til og med juni) og Tore Eugen Kvalheim (fra og med juli), nestleder André Oktay Dahl og styremedlemmene Thomas Walle, Marianne Inéz Lien, Rannevig Svendby, Remi Pettersen (frivilliges representant) og Bjørn Ole Ekeli (ansattes representant).

Representantskapet er Reforms høyeste organ, og har som oppgave å føre tilsyn med virksomheten.

Representantskapet besto i 2022 av forskningssjef Solveig Bergman (oppnevnt fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress), instituttleder Helene Aarseth (oppnevnt fra Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, UiO), Astrid Bismo (oppnevnt fra Kreftforeningen), Geir Salter, Sven Buli og Astrid Herkules Bando (frivilliges representanter) og Steinar Ove Kvam (ansattes representant).

Representantskapet fører tilsyn med virksomheten, og har også som oppgave å foreta valg til styret.

Finansiering

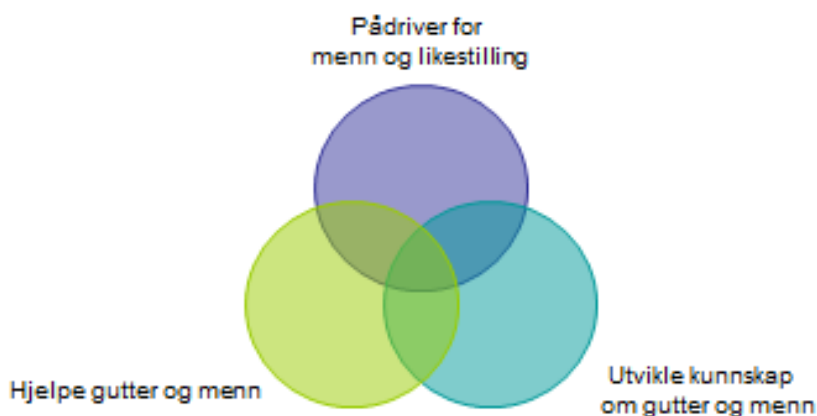
Reform drives med grunnfinansiering over budsjettet til Kulturdepartementet (KUD), formidlet via Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Vesentlige deler av driften er også prosjektbasert, med finansiering både fra offentlige og private tilskuddsytere.

Den offentlige støtten til stiftelsen er begrunnet i at norske myndigheter anerkjenner behovet for en aktør med hovedoppgaven å integrere gutter og menn i likestillingsarbeidet - som partnere, medspillere og også som ansvarlige parter med selvstendige likestillingsbehov. Vi har et godt samarbeid med Bufdir i form av to årlige dialogmøter og i flere andre sammenhenger.

Tredelt innsats

Reform har spesialkompetanse på feltet gutter, menn og likestilling.

Reform arbeider tredelt, ved å forene kunnskap fra direkte kontakt med menn (gjennom hjelpetilbud) med kompetanseutvikling (i stor grad finansiert gjennom ulike prosjektsamarbeid) og via rollen som samfunnsaktør og faglig pådriver.

Den spesielle kombinasjonen av kunnskap fra forskning, erfaring og direkte dialog med menn gjør Reform til en unik aktør i likestillingsfeltet, både nasjonalt og internasjonalt. Reform har en viktig rolle som bindeledd mellom forskning og praksis, og mellom myndigheter og sivil samfunn.

Strategi- og handlingsplan

I styrets strategiplan er det vedtatt at Reform skal ha disse kjerne-rollerne:

- Ivareta menn i likestillingsarbeidet
- Være en synlig aktør for likestilling i et mannsperspektiv
- Være en aktiv formidler av praksis- og forskningsbasert kunnskap
- Videreføre frivilligheten knyttet til Mannstelefonen

Kjerne-rollerne var i 2022 konkretisert til disse oppgavene i det daglige:

- Å bedre gutters oppvekstvilkår og utdanning
- Å fremme oppmerksomhet om menns helse
- Å motvirke det kjønnsdelte arbeidsmarkedet
- Å motarbeide vold i nære relasjoner
- Å arbeide med utfordringer som gutter og menn med minoritetstilknytning møter
- Å innhente og dele kunnskap om samlivsbrudd og barnefordeling
- Å fremme menns rolle som fedre i samfunnet

Det gis i tillegg føringer gjennom Bufdirs årlige tildelingsbrev knyttet til den statlige grunnbevilgningen.

Reforms drift organiseres rundt årlige og dynamiske handlingsplaner. Handlingsplanen følges opp og oppdateres jevnlig i Reforms driftsmøte.

Ansatte

I 2022 har disse vært fast ansatt i Reform:

Are Saastad, daglig leder

Ole Bredesen Nordfjell, fagsjef

Bjørn Ole Ekeli, økonomisjef/kontroller

Mali Storbækken, seniorrådgiver

Ina Kristin Wangsmo Slaveykov, rådgiver

Berit Eggebø Næss, rådgiver

Kelly Fisher, rådgiver

Psykiater og sexolog Haakon Aars har vært tilknyttet driften på timebasis, og pensjonert psykolog Torstein Winger har vært engasjert som frivillig samtaleterapeut.

Reforms 20-årsjubileum

Reform ble stiftet i oktober 2002, og jubileet ble markert ved et større arrangement i Munch i Oslo onsdag 12. oktober. Rundt 100 inviterte fra store deler av norsk samfunnsliv deltok i et todelt arrangement. Jubileumsfeiringen ble åpnet ved uroppførelse av stykket «Rasshøl», produsert og regissert av Para Samfunn. Dette er et absurd og humoristisk stykke om gutter og menns sårbarhet, helse og utenforskap.

Kultur- og likestillingsminister Annette Trettebergstuen (Ap) holdt en varm hilsningstale til Reform, fulgt av en rekke taler og hilsninger fra folk med nære bånd til Reform – ressursenter for menn. Jazzmusikeren Karl Seglem og dansegruppen Tabanka bidro med musikk og dans. Arrangementet ble holdt i vakkert høstvær, og ble en flott hyllest til Reform, og en stor oppmuntring for alle deler av virksomheten: nåværende og tidligere ansatte og frivillige, styre og representantskap.

Se også Kapittel 3, *Nærmere om bruken av grunntilskuddet fra staten* og Vedlegg, *Anette Trettebergstuens hilsningstale* og *Daglig leder Are Saastads tale* fra Reforms 20-årsjubileum i 2022

2. Rollen som nasjonalt likestillingscenter

I kraft av å være landets eneste ressursmiljø med hovedoppgave å arbeide med likestilling i et mannsperspektiv, har Reform en nasjonal oppgave. Reform blir aktivt brukt av media, arbeidsliv, organisasjoner, det offentlige tjenesteapparatet, enkeltpersoner og av myndighetene.

Reform inntar en aktiv og kontinuerlig rolle som kunnskapsleverandør overfor det offentlige tjenesteapparatet, utdanningssektoren, akademien, embetsverk og politikere, samt i møte med sivilsamfunn og arbeidsliv.

Kort vurdering av likestillingssituasjonen for gutter og menn etter koronapandemien

Koronapandemien førte i 2020 med seg en krise også for menns likestillingssituasjon. Dette var det lite oppmerksomhet rundt i Norge. For Reform var utslagene imidlertid åpenbare. Det gjaldt særlig på områdene vold i nære relasjoner, og når det gjelder ensomhet og psykisk helse. Dette preget livene til mange menn.

Vi spilte inn våre bekymringer til myndighetene ved flere anledninger, men opplevde ikke at de ble tatt på tilstrekkelig alvor. En form for undervurdering av menns sårbarhet i krise dannet også bakteppet, da pandemien var over i 2022 og oppsummeringer av den skulle foretas.

Koronapandemien kan ha gjort situasjonen vanskeligere for enkelte grupper som også hadde det vanskelig fra før, og der menn i noen sammenhenger kan være overrepresentert. Et viktig stikkord er ensomhet. I Reformundersøkelsen 2022 svarte 20 % av norske menn at de i liten eller svært liten grad hadde venner å betro seg til. For kvinner var tilsvarende tall 11 %. Problemet øker med alder. Undersøkelsen spurte også om respondentene hadde familie å betro seg til. Her viser tallene noenlunde den samme kjønnsmessige forskjellen som for venner. Problemet er aller størst for mennesker som har en annen seksuell orientering enn som heterofil.

Her er det nødvendig med mer kunnskap. Reforms arbeid med flere pågående prosjekter vil kunne bidra til mer forståelse, blant annet når det gjelder utenforskap og manglende integrering.

Mye tyder også på at pandemien har hatt mer alvorlige helsemessige følger for menn enn for kvinner. Blant annet har dødeligheten vært høyere for menn. Dette viser seg også i internasjonale undersøkelser. Vi trenger mer kunnskap om hva det er som har ført til dette.

Det er også hevet over tvil at utsatte gutter og menns situasjon må gis tilstrekkelig fokus for forskningsinnsats i årene som kommer.

Se også Kapittel 4, *Lavterskelarbeid* og kapittel 10, *Opplysningsarbeid*

Innspill og høringer

Reform har også i 2022 gitt innspill til og vært i dialog med en rekke organisasjoner og offentlige virksomheter om hvordan trekke gutter og menn sterkere med i likestillingsarbeidet. Vi har deltatt på innspillmøter og levert høringsvar på en rekke saksfelt.

I 2022 avga vi svar på følgende offentlige høringer:

- Høringsuttalelse til forslag om en bedre barselomsorg (Helse- og omsorgskomiteen)
- Høringsuttalelse om ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet, og om endringer i arbeidsmiljølovens regelverk om trakassering (Arbeids- og inkluderingsdepartementet)

Vi ga innspill på følgende temaer:

- Innspill til rapporten «Utredning av saker etter barneloven hvor det er stans i samvær mellom barn og en forelder» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet)
- Innspill til neste folkehelsemelding (Helse- og omsorgsdepartementet)
- Innspill til langsiktig plan for forskning, evaluering og utvikling av kunnskapsgrunnlag på likestillingsfeltet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet)
- Innspill til regjeringens arbeid med en ny lhbt+ handlingsplan (Kultur- og likestillingsdepartementet)
- Innspill til Nasjonal helse- og samhandlingsplan (Helse- og omsorgsdepartementet)
- Innspill til Bufdirs likestillingskonferanse 2023 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet)

For å være faglig oppdatert om likestilling og aktuelle temaer knyttet til vårt løpende arbeid, gjennomfører Reforms ansatte relevante utdanninger og deltar på kvalifiserende kurs og foredrag.

Deltakelse i det norske ordskiftet om menn i sentrale norske fora

2. mars 2022 deltok Reform på *Bufdirs nasjonale likestillingskonferanse*, både med stand og i et panel som diskuterte *metoo*. Forskeren Anja Sletteland fra Oslo Met slo fast at det har vært lite forskning på hvem som trakasseres, og på personer som støtter trakasserte (såkalte *bystanders*). Sletteland påpekte at *metoo* ikke i seg selv har løst noen problemer, siden det ikke bare hjelper å avdekke hvor vanskelig det er å varsle. Praksis i diskrimineringsnemda viser da også at dette organet får få saker, og at svært få ender i kjennelse.

Problemet med få kjennelser for seksuell trakassering er særlig uttalt når det gjelder menn. Dette ble dokumentert av professor Anne Hennem på *Kildens årskonferanse* 3. november, der temaet var likestillingspolitikken i Norge 10 år etter Skjeieutvalgets utredning. Reform deltok også i en panelsamtale på dette arrangementet, om behovet for effektive virkemidler i likestillingspolitikken. Reform framholdt likestillingssettrens sentrale rolle som et apparat som kan sette likestilling ut i livet, og som et dreiningspunkt for praksisorientert likestilling. Som virkemiddelnivå kan ikke likestillingssettrene erstattes av verken forvaltningen (for eksempel Bufdir som likestillingsdirektorat) eller av academia. Samtidig er settrene både samarbeidspartnere med og et kritiske korrektiv til disse.

Internasjonale besøkende og deltakelse i internasjonale fora

I økende grad er det nødvendig å se det nasjonale arbeidet for likestilling mellom kjønnene i et internasjonalt perspektiv. Reform danner et knutepunkt for, og bidrar til internasjonal

erfaringsutveksling til nordiske, europeiske og internasjonale aktører som arbeider med menn for likestilling mellom kjønnene.

Vi opplever stadig besøk av utenlandske interessenter i menn og likestilling. I 2022 har dette tatt seg noe opp igjen etter pandemien, og vi har hatt delegasjonsbesøk fra Romania, Estland, Slovakia, Uganda og Hellas, samt Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE).

I desember 2021 ble Reform invitert fra Barne- og familiedepartementet om å delta i *intervju med OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) om familiepolitikk og fødselstall*. Reform spilte inn på dette viktige området i januar, ved daglig leder og fagsjef. Temaer for intervjuet var blant annet Reforms prioriteringer på familiefeltet, hvordan fedrekvoten og fleksible arbeidstidsordninger for familier fungerer i Norge og hva som mangler for å oppnå økt likestilling for foreldre. Her pekte vi blant annet på den manglende oppfølgingen av fedre før kvoteuttak, og behovet for styrket innsats mot fedre i spebarn- og barselstiden. Også fødselstallsutviklingen var del av intervjuet. Her problematiserte Reform både gutters frafall i skolen og den prosentvise høyere andelen ufrivillig barnløse menn i Norge enn kvinner, som viktige områder å ta tak i.

Reform, ved daglig leder, ble i 2021 oppnevnt til å sitte i *den norske delegasjonen til FNs kvinnekongress i mars (CSW 66)*. Konferansen ble avviklet i form av rekke møter med digital deltakelse. Vi deltok også i innspillmøte med sivilt samfunn 20.1.22. Her spilte vi inn til kvinnekommisjonens hovedtema i 2022, som var påvirkningen av klimaendringer, miljø- og katastroferisiko på kvinners situasjon. Her pekte vi på at den i hovedsak vellykkete norske politikken for å bygge ned motsetninger mellom kjønn også er et vesentlig kunnskapsgrunnlag for å kunne ta tak i klima- og miljøkonflikter. Likestilling må tenkes som konflikt-demping, og da må alle trekkes med i arbeidet. Kvinner må inn i sentrale beslutningsprosesser, og menn må trekkes med som allierte. Hovedmotsetningen går ikke mellom kvinner og menn, men mellom kapitalsterke aktører og vanlige folk. Dette må reflekteres også i Norges holdning til spørsmålet internasjonalt. Det norske trepartssamarbeidet er et godt eksempel på en modell som med fordel kan benyttes i andre deler av verden.

12. mars deltok Reform i *UNODOCs (United Nations Office on Drugs and Crime) konferanse i samarbeid med regjeringen i Kroatia og Sveriges utenriksdepartement*, der temaet var «Improving response to trafficking in persons for sexual exploitation, especially women and girls, through addressing demand in South-Eastern Europe». Reform spilte inn i en panelsamtale om en helhetlig tilnærming til problematikken (*holistic respons*), med erfaringen fra vårt Kast-prosjekt og et nyansert syn på kjøpergruppen. Dette perspektivet oppleves av mange som nytt og spennende.

Vi har også hatt flere oppdrag for OSSE (*Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa*) om samme problematikk de siste årene. 27. juni deltok prosjektleder for Kast som innleder under arrangementet «Holistic responses to discouraging demand: addressing a root cause of human trafficking», i regi av OSSE. Arrangementet var en nettbasert workshop om ulike verktøy for å motvirke etterspørsel etter menneskehandel for seksuell utnyttelse. Arrangementet samlet interessenter fra ulike land i Vest-Europa for å diskutere hvilken innsats som kan gjøres, uavhengig lovverket i de enkelte landene. Reform bidro i et panel der ulike innganger for å komme i kontakt med og hjelpe kjøpergruppen ble diskutert.

Reformundersøkelsen 2022

I august ble Reformundersøkelsen 2022 gjennomført, utført av Kantar. Studien gjennomføres årlig ved bruk av en kvantitativ undersøkelse på web med rundt 800 respondenter, og er landsrepresentativ.

Årets undersøkelse gjentok flere spørsmål fra tidligere undersøkelser, blant disse nordmenns holdning til fedrekvoten. Tallene viser en overveldende støtte til dagens tredelte foreldrepengeløsning, uavhengig av kjønn. Dette står i skarp motsetning til bildet som tegnes av politiske motstandere av fedrekvoten, der familiens valgfrihet uten en kvote til far ofte hevdes å ha flest tilhengere. Vi stilte også spørsmål til nordmenns holdning til likestilling i 2022, og fant også her en meget sterk støtte til samfunnsmessige tiltal for å bedre menns særlige likestillingsutfordringer. Undersøkelsen viste, noe overraskende, at kvinner er mer opptatt av spørsmålet, enn menn.

Undersøkelsen er benyttet i artikler og medieutspill, og er dessuten grunnlagsmateriale i flere av våre prosjekter. Reformundersøkelsen vil bli gjennomført også i 2023.

Se også Kapittel 10, *Opplysningsarbeid* og Kapittel 11, *Representasjon og samarbeid*

3. Nærmere om bruken av grunntilskuddet fra staten

En forutsetning for et likestillingsarbeid av kvalitet

Grunntilskuddet over statsbudsjettet er avgjørende for å sikre et nødvendig nivå på den faglige og administrative driften av likestillingscenteret Reform. Grunntilskuddet skal gi alburom til å opprettholde en stabil grunnbemanning av høyt kvalifiserte medarbeidere, som er i stand til å yte service til det norske samfunnet, og være til stede på mange viktige arenaer.

Et stabilt og høyt kvalifisert fagmiljø er en forutsetning for at Reform kan videreutvikle kunnskap om hva som fremmer, og hva som hemmer, likestilling. Grunntilskuddets karakter, med de relativt begrensede føringene myndighetene hittil har lagt på virksomheten, har sikret Reform en avgjørende frihet til å spille rollen som likestillingsaktør med ekspertkapasitet til å definere, avdekke og arbeide med likestillingsutfordringer som særlig treffer gutter og menn.

Det er liten tvil om at Reforms omfattende prosjektaktivitet er svært verdifullt i vårt eget arbeid for likestilling, og at det samtidig stimulerer mange andre aktører, både i direkte samarbeid og som mottakere av erfaringer, kompetanse og dokumentasjon.

Prosjektmidler er imidlertid ikke frie, siden de alltid vil være innrettet mot å oppnå spesifiserte målsettinger fra en tilskuddsyter. En for høy andel prosjektfinansiering vil utfordre Reforms rolle som uavhengig aktør. Selv om det er en rekke muligheter til å søke støtte til relevante prosjekter for gutter og menn der hovedformålene er helse, vold i nære relasjoner eller familie, vil hovedformålet fra tilskuddsyter kun i svært få tilfeller være definert til likestilling – Reforms hovedformål.

I tillegg til den store usikkerheten for om søknader gir tilslag eller ikke, er det vanskelig å forutse hvor og når prosjekttilslagene kommer. Dette medfører utfordringer knyttet til å budsjettere realistisk på virksomhetsnivå. Vi har de siste årene likevel sett en større vilje til å videreføre gode prosjekter over flere år, fra sentrale tilskuddsytere som Bufdir, IMDi og Konfliktrådet. Prosjekttilskudd verken kan eller vil kunne erstatte Reforms grunntilskudd fra staten. En vesentlig grunnbevilgning er nødvendig dersom Reform skal innfri føringene gitt i Bufdirs tildelingsbrev, øvrige politiske forventninger til Reform og for å kunne virke i henhold til stiftelsens vedtekter.

Grunntilskuddet danner en grunnleggende forutsetning for opprettholdelse av Reform som landets eneste likestillingscenter med gutter og menn som primær oppgave, samtidig som det gir oss muligheten til å kunne opprettholde en prosjektorganisasjon – også dette av stor verdi for likestillingsarbeidet i Norge.

I 2022 dekket grunntilskuddet driftskostnader og om lag tre og et halvt årsverk. Vår vurdering, som sammenfaller med de andre tre likestillingscenterenes, er at en stabil drift av et likestillingscenter forutsetter finansiering av en grunnbemanning på 6 årsverk, samt løpende utgifter. Det er derfor fortsatt behov for å styrke grunnfinansieringens andel av Reforms økonomi.

Grunntilskuddet i 2022

I Bufdirs tildelingsbrev til Reform for 2022, het det:

«Tilskuddet skal bidra til å sikre driften, både faglig og administrativt, slik at Reform kan være et ressurs- og kunnskapssenter som har som hovedoppgave å jobbe med gutter, menn, mannsroller og likestilling.

Som et ressurs- og kunnskapssenter for menn og likestilling skal Reform, jamfør virksomhetens overordnede målsettinger, drive informasjons- og pådriverarbeid, delta i internasjonal erfaringsutveksling, bidra til å utvikle og formidle kunnskap og ha ulike lavterskeltilbud til menn i konkrete livssituasjoner og livsfaser. Reform skal være synlig i norsk offentlighet for å fremme kjønnslikestilling og løfte mannsperspektivet i likestillingsdebatten. Relevante virkemidler kan være kronikker, høringsuttalelser, rapporter, foredrag i relevante fora og oppdatert nettside.

Reform skal, i tråd med beskrivelsene i søknad, gjennomføre aktiviteter og tiltak på følgende områder:

- Lavterskel hjelpetilbud for menn i krise
- Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet
- Arbeid – familiebalanse i norsk og europeisk arbeidsliv
- Farskap
- Voldsforebyggende arbeid
- Menn og helse»

Videre het det i tildelingsbrevet:

«Relevante aktiviteter og tiltak er for eksempel å gi tilbud om kurs, foredrag, seminarer og rådgivning og utvikle informasjons- og veiledningsmateriell. Reform oppfordres til å delta i internasjonale erfaringsutvekslinger og internasjonalt samarbeid. Kjønn skal være et gjennomgående perspektiv i arbeidet, og direktoratet ønsker at Reform skal se kjønns -og mannspektivet i sammenheng med diskriminering på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, etnisitet og nedsatt funksjonsevne. Dette omfatter å synliggjøre hvordan noen sosiale posisjoner er mer utsatt for diskriminering og marginalisering, og arbeide med likestillingsutfordringer som treffer ulike grupper gutter og menn.

Buudir ønsker et videre godt faglig samarbeid med Reform, og vil trekke fram følgende områder vi tillegger særlig vekt:

- Direktoratet ønsker samarbeid og dialog om arbeid knyttet til kjønnsdelte utdanningsvalg, og viser blant annet til prosjektet «Frie valg».
- Buudir ønsker dialog i arbeidet med å ivareta og synliggjøre likestillingsperspektivet i innsatsen mot vold, overgrep, trakassering og hatefulle ytringer.
- Buudir ønsker å bli informert om prosjekter som kan gi relevant kunnskap om likestillingskonsekvenser av covid-19 og tiltakene mot pandemien, og vil holde en løpende dialog med senteret i løpet av 2022.»

Vurdering av måloppnåelse i 2022

Reform har arbeidet målbevisst med oppgavene beskrevet i tildelingsbrevet for 2022. Vi vurderer måloppnåelsen som meget god. Dette baserer vi på den store bredden i arbeidet vi utfører, og tilbakemeldingene på innsatsen fra våre samarbeidspartnere.

I tildelingsbrevet etterspørres en vurdering av den samlede effekten av arbeidet på kort og lang sikt innenfor de mål og områder som er beskrevet. Det bes særskilt om vurderinger av hvilke målgrupper som er nådd, og hvilke aktiviteter som har vært spesielt vellykkede med tanke på samfunnsoppdraget.

Grunntilskuddet har spilt en avgjørende rolle for å kunne gjennomføre våre oppgaver i det daglige, først og fremst fordi det har sikret oss mulighet til å opprettholde en stab av høyt kvalifiserte og engasjerte medarbeidere. Dette har også opprettholdt vår rolle som prosjektutvikler og prosjekteier.

Tilskuddet har også gjort det mulig å administrere og videreutvikle Reformers frivillige virksomhet, og våre lavterskel hjelpetilbud. Dette har stor betydning, både på kort og lang sikt.

Reform er en relativt liten virksomhet, men vi når likevel bredt ut. Etter å ha arbeidet i to tiår som aktør i likestillingsfeltet er Reform godt kjent i politikk, media, akademia og organisasjonsliv. Vi opplever at vi nyter stor, og økende, anerkjennelse for arbeidet vi gjør. Vårt styrkede fokus og kompetanse på digital formidling under pandeimien, setter oss også i kontakt med nye grupper, og øker vårt nedslagsfelt betydelig. Her er det viktig å også inkludere Reformers nordiske og internasjonale samarbeidsrelasjoner, som gir oss mulighet til å innhente erfaringer vi kan benytte oss av i Norge, samtidig som det fører til erfaringsdeling av vesentlige norske innsikter om verdien av en universell likestilling, i en stadig mer polarisert verden.

Vårt vedvarende engasjement i en rekke samarbeidsrelasjoner, også når det gjelder den tradisjonelle kvinnebevegelsen, samt i flere faste fora, bidrar samtidig til at vi fungerer som en katalysator for et samarbeidende og ikke konfliktsøkende likestillingsarbeid i sivil samfunn, og i samarbeid med myndighetene. Denne viktige samfunnsmessige posisjonen er blitt videreført i 2023. Dette arbeidet ville ikke vært mulig uten grunntilskuddet fra staten.

4. Lavterskelarbeid

Reform står for en rekke lavterskeltilbud til menn med behov for hjelp. En del av våre lavterskeltilbud er drevet av frivillige, mens andre er prosjektorganisert eller drevet som del av Reforms ordinære virksomhet utført av de ansatte. Tilbudene krever ikke henvisning, og de fleste er gratis. Der det tas egenandel er denne av symbolsk størrelse.

Ved siden av å hjelpe mange menn direkte, har våre lavterskeltilbud tett sammenheng med Reforms kunnskaps-, utviklings- og påvirkningsarbeid. Det konkrete møtet med menns virkelighet gir oss en unik og stadig oppdatert erfaringsbase som benyttes til å avdekke mangler og behov, og til å utvikle likestillingspolitikk og stadig nye prosjekter.

I 2020 mottok vi til sammen rundt 1500 ulike henvendelser til Reform.

Se også *Kast (Kjøp av seksuelle tjenester)* under kapittel 8.

Mannstelefonen

Mannstelefonen har vært et kontinuerlig tilbud siden den ble etablert i 1980, og er en fast del av Reforms virksomhet. Formålet er å sikre et landsdekkende, gratis og synlig telefontilbud til menn i form av rådgivning i vanskelige livssituasjoner. Telefonen er betjent alle hverdager mellom 17 og 20.

Mannstelefonens aktive frivillige besvarte i 2022 rundt 450 henvendelser fra menn med ulike problemstillinger. Telefontjenesten er anonym, men det føres likevel logg og statistikk. Temaene de som ringer inn oftest er opptatt av er samliv, samværsrett med barn, psykiske vansker, økonomi, vold og seksualitet.

De frivillige ved Mannstelefonen har kompetanse til å arbeide innenfor et mannsperspektiv, og har kunnskap og erfaring med å snakke med mennesker som befinner seg i vanskelige livssituasjoner ut fra et likepersonperspektiv.

Nye telefonvakter gis opplæring, blant annet i motiverende intervju-teknikk, og forholder seg til et etisk regelverk.

Terapeutiske samtaler

Reform gir et begrenset tilbud om individuell oppfølging av menn som har behov for dette. Samtaleterapi tilbys av en erfaren terapeut, og av en frivillig terapeut på timebasis, som tidligere har arbeidet som psykolog. Vi prioriterer å gi disse samtaletilbudene særlig til menn med barn, menn som har problemer i samlivet, med samvær og til volds- og overgrepssutsatte. I løpet av året har en rekke menn fått konkret hjelp til å løse kriser i egne liv. Problemene er knyttet til samlivsbrudd, voldsutøvelse, voldsutsatthet, overgrepserfaringer, seksuelle problemer m.m.

I 2022 mottok til sammen rundt 40 menn terapeutiske hjelp fra Reform. Mennenes hjelpebehov var knyttet til sinnemestring, volds- eller overgrepserfaringer, ensomhet og andre former for livskriser. Til sammen gjennomførte våre terapeuter rundt 140 terapeutiske enkeltsamtaler i 2022.

Samtaler i kontortiden

De ansatte gjennomfører daglig telefonsamtaler med enkeltpersoner som søker råd, veiledning og hjelp. Her varierer tematikken fra behov for hjelp til oppfølging i krise, til faglige råd om likestillingsrelaterte spørsmål. Henvendelser som ikke lar seg løse på stedet, sluses videre til vårt terapeutiske tilbud eller til Mannstelefonen, eventuelt til eksterne hjelpetilbud der dette er aktuelt. Mange av henvendelsene vi får, er knyttet til ren ensomhetsproblematikk, der behovet for å få noen å snakke med er presserende.

Reforms terapeutiske samtaletilbud, Mannstelefonen og de stadige henvendelsene til Reforms ansatte er konkrete og delvis livsnødvendige innsatser for menn i krise. Samtidig fører denne direkte kontakten til menns virkelighet til at alle i Reform føler nærhet til tematikken vi enten er ansatte eller frivillige engasjert til å jobbe med. Vi tror på denne «virkelighetstilkoplingen» som svært viktig for Reforms helhetlige arbeid.

Samtalegruppe for menn med følelse av ensomhet

En av følgene av koronapandemien var at mange som fra før har følt seg ensomme, ble ytterligere isolert. For å møte behovet fra menn som tok kontakt med Reform under pandemien, etablere vi en samtalegruppe for menn med følelse av ensomhet i 2021. Målet med tiltaket var både å gi konkret hjelp til en gruppe menn, og å høste erfaringer fra et gruppeopplegg.

En samtalegruppe ble etablert i 2021, med til sammen 8 deltakere, under ledelse av terapeut Steinar Kvam. Gruppen gjennomførte en rekke samlinger, fram til avslutning våren 2022.

Samtalegruppe for menn med følelse av ensomhet oppsummeres som en suksess. Den har hjulpet en gruppe menn, og den har gitt Reform nyttig kunnskap vi tar med oss i det videre arbeidet vårt.

Se også Kapittel 2, avsnitt *Rollen som nasjonalt likestillingscenter* og Kapittel 8, avsnitt *Kast (Kjøp av seksuelle tjenester)*

5. Menn som fedre

Siden fedrekvotens innføring i 1993 har norske menn inntatt rollen som aktive, deltagende og omsorgsfulle fedre. Fedrekvoten er en særnorsk oppfinnelse, som har hatt avgjørende betydning for fedres situasjon i Norge. I takt med utvidelsen av ordningen siden, har også menn tatt sitt ansvar som fedre, stikk i strid med advarsler om at menn ikke ville eller kunne gå inn i rollen som omsorgsgivere for barn.

I dag er foreldrepermisjonen delt i tre, med 15 uker til far, 15 til mor og en fellesdel på 16 uker. Målinger viser at det er strek oppslutning i folket om ordningen, både fra kvinner og menn. Samtidig er ordningen under angrep. Internasjonalt vekker det oppsikt at alle arbeidslivets parter i Norge slår ring om ordningen.

Reform har i 2022 fortsatt vårt arbeid for menns aktive rolle som fedre i det norske samfunnet. Dette har vi gjort gjennom en rekke prosjekter vi leder eller deltar i, og også i den offentlige debatten.

Se også Kapittel 2. *Rollen som nasjonalt likestillingscenter*

Fedre 2022 - e-kurs for studenter og workshops

Fedre spiller en viktig rolle i familien, også i de familier som behøver ekstra støtte. Flere studier viser at fedres involvering har særlig positiv virkning for såkalte risikobarn fra familier med lav sosioøkonomisk status. Barn som kommer i kontakt med barnevernet er en særlig sårbar gruppe, og det kan ha negative helsekonsekvenser for dem på både kort og lang sikt at fedrene utelukkes fra å være en positiv ressurs. Til tross for dette har Reforms lange erfaring med Mannstelefonen vist oss at mange fedre opplever å bli satt på siden i barnevernets arbeid med familien. Ofte blir far ikke hørt eller regnet med i den daglige saksgangen, og det er tidvis kun mors omsorgsevne som blir vurdert. Dette understøttes også av forskning på fedres erfaringer i barnevernet, som viser en kjønnsstereotypisk holdning blant mange av de ansatte i barnevernet.

Siden 2019 har Reform mottatt midler fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet til arbeide med tematikken, gjennom prosjektet *Fedre*. Det har blitt utviklet et e-læringskurs for ansatte i barnevernet. I kurset får man blant annet kunnskap om likestilling i praksis, betydningen av far, kommunikasjon med fedre og historier fra fedre som har hatt kontakt med barnevernet. I tillegg har vi siden 2020 gjennomført workshops med samme tematikk med barnevernskontorer i hele landet. I 2021 utvidet vi målgruppen til å også inkludere studenter på sosialt arbeid og barnevern, i form av workshops med ulike studieinstitusjoner.

I 2022 har vi økt aktiviteten mot målgruppen studenter på sosialt arbeid og barnevern, ved å utvikle et tilpasset e-kurs. Å arbeide med studenter vil kunne ha mye å si for inkludering av far i framtidige arbeid. I tillegg har vi fortsatt vår direkte kunnskapsdeling, og gjennomført 5 workshops med studieinstitusjoner og barnevernskontorer. Reform har også bidratt i en podkast-episode om tematikken, i regi av Universitetet i Stavanger.

Prosjektet søkes videreført i 2023.

MiC – Men in Care. Hvordan kan europeiske arbeidsgivere fremme menns omsorg?

Reform deltok som partner i dette treårige prosjektet (fra mars 2019), finansiert av EaSI PROGRESS (midler fra EU-kommisjonen). Prosjektet ble avsluttet i 2022. Prosjektets fulle engelske navn er «Men in Care. Best practice for promotion for caring masculinities to improve work life balance».

Men in Care (MiC) har vært ledet av UNED (Universidad Nacional de Educación a Distancia), Spanias universitet for fjernundervisning. MiC har hatt som mål å fremme menns omsorg for barn, eldre, partnere, kolleger og dem selv. Reform og partnere i en rekke land har undersøkt arbeidsplasser i sju ulike land (Østerrike, Tyskland, Island, Norge, Polen, Slovenia og Spania), og vurdert hvordan kultur og andre forhold kan endres slik at menn kan ta en mer omsorgsfull rolle.

I den første fasen av prosjektet ble nasjonale kunnskapsstatuser utarbeidet, og det ble gjennomført nasjonale intervjuundersøkelser av mannlige arbeidstakere, deres partner og arbeidsgivere.

Den andre fasen av prosjektet besto av «trainings» for arbeidsgivere og ansatte. Som den norske partneren, har Reform gjennomført i overkant av 11 workshops for virksomheter og arbeidslivsaktører. Blant andre har vi hatt workshops for Finansforbundet, Finans Norge, Equinor, Politet, Accentruer, EL og IT-forbundet og Elkjøp. I tillegg har vi i samarbeidet med Likestilt arbeidsliv og Equality Check om arrangementer om tematikken.

I 2022 har prosjektets aktiviteter i hovedsak knyttet seg til den tredje og siste fasen i prosjektet, som har bestått av formidling. Alle resultatene fra prosjektet ble presentert og diskutert på en større avslutningskonferanse i Berlin 19. mai. Sammen med den slovenske partneren i MiC hadde Reform et hovedansvar for utvikling av publikasjonen *Veileder for arbeidsgivere : Hvordan legge til rette for bedre balanse mellom menns arbeids- og familieliv?* Denne finnes på prosjektets nettside norsk og flere språk og både som «poster» og en 20 siders tekst med illustrasjoner. De øvrige av prosjekts resultater, blant annet prosjektgruppens anbefalinger til politiske myndigheter om foreldrepengeordningen, kan leses på [denne nettsiden](#).

På Reforms arrangement *Vil vi egentlig ha menn som foreldre?* under Arendalsuka i 2022 diskuterte vi politiske rammevilkår, og hvordan arbeidsgivere kan legge til rett for at menn kan ta en større del av omsorgen i familien. I panelsamtalen deltok Turid Kristensen, stortingsrepresentant for Høyre, Bjørn Erik Thon, likestillings- og diskrimineringsombud, Ingeborg Berg-Olstad, fagrådgiver i Landsgruppen av helsesykepleiere (NSF) og Tore Eugen Kvalheim, direktør i Arbeidsgiverorganisasjonen Spekter. Politiske framstøt om å fjerne fedrekvoten fra enkelte aktører i den statlige mødreomsorgen dannet bakteppe for diskusjonen.

Det siste og avsluttende arrangementet i Men in Care-prosjektet var panelsamtalen *Jobben: en byrde eller ressurs for menn som gjennomgår samlivsbrudd?*. Dette fant sted på Kunstnernes hus Kino i Oslo. Etter panelsamtalen ble dokumentarfilmen "Den brysomme far" vist, og regissør Paulo Chavarria ble intervjuet om filmen.

Fra pappa til pappa. Informasjonsfilm til nybakte fedre

Far er en viktig ressurs, både for mor og barn. Han inkluderes likevel i liten grad i barselomsorgen til foreldrene. I dag er det et stort gap i oppfølgingen av fedre og fedres behov som omsorgsgivere, fram til tiden da fedrekvoten i foreldrepengeordningen tas ut. Mange førstegangsfedre er langt

mindre kvalifiserte til denne viktige oppgaven, enn de kunne ha vært, om også den viktige tiden rett etter fødsel var en periode som aktivt inkluderte far.

I 2021 mottok Reform midler fra Stiftelsen Dam til Fra pappa til pappa-prosjektet. I 2022 ble det produsert en film for visning på sykehusenes barselavdelinger. Filmen retter seg spesifikt mot far, og inneholder informasjon, råd og beretninger fra fedre. Hensikten er å bidra til at også far skal mestre, og få trygghet i, sin rolle som forelder. Et slikt tiltak vil kunne bidra til at fedre i større grad kan delta sosialt i sin nye familie, både på barselavdelingen og når familien kommer hjem fra sykehuset.

Prosjektet er blitt gjennomført i samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for sped- og småbarns psykiske helse ved RBUP, og organisasjonen Landsforeningen 1001 dager. Med oss i prosjektet har vi også hatt barselavdelingen ved Drammen sykehus, som både har gitt faglig innspill til filmen, og åpnet for visning for fedrene ved avdelingen i en tre måneders periode høsten 2022. Filmen er deretter blitt evaluert i form av intervjuer med fedre som har sett den, og av jordmødre ved Drammen sykehus.

Evalueringen viste at fedrene satte pris på filmen, som en direkte rettet informasjon og anerkjennelse av deres nye rolle. Flere kjente seg igjen i beskrivelsene av å være nybakt far, og tipsene og rådene som gis oppleves som relevante. En av fedrene påpekte at det var «så deilig å høre noen andre si at det skal gå bra». Fedrene ønsket at flere burde se filmen, som mor og helsepersonell. Jordmødrene ved Drammen sykehus kunne fortelle at det også bidro til interne diskusjoner på avdelingen. Diskusjonene hadde dreid seg rundt viktigheten av å inkludere og involvere fedre i deres arbeid. Flere av jordmødrene hadde opplevd en holdningsendring innad på avdelingen.

Filmen «Fra pappa til pappa» er ferdigstilt, og distribuert til barselavdelinger i hele landet for visning for nybakte fedre. Filmen deles også fritt med helsestasjoner og alle andre den har interesse for.

En likestilt helsestasjon: Helsesamtaler med nybakte fedre

For at far skal kunne bidra til barnets utvikling på en positiv måte gjennom livsløpet, er tilknytningen mellom far og barn viktig. Helsestasjonene er en av de viktigste kanalene for foreldreveiledning, forebygging av vold, psykisk uhelse og skade, blant annet fordi helsestasjonene har kontakt med tilnærmet alle nyfødte barn og deres foreldre. Likevel finnes det i dag ingen systematisk oppfølging av nybakte fedre etter fødsel. I realiteten kastes mange unge menn ofte inn i omsorgsoppgavene med barna sine ganske uforberedt, når fedrekvoten senere skal tas ut.

Med støtte fra Stiftelsen Dam startet Reform ut tiltak for å bedre på dette i 2022. I tett samarbeid med helsestasjonen i Nord-Fron kommune, og med RBUP på laget, er alle nybakte fedre i en periode på tre måneder blitt innkalt til en egen lavterskel helsesamtale, på lik linje med samtaler som allerede tilbys mor. Prosjektets hovedmålsetning er å gi nybakte fedre tilbud om barselrelatert helsehjelp på helsestasjonen, og på denne måten prøve ut om dette kan være en form for helsehjelp nybakte fedre mener de behøver og har nytte av.

Store deler av prosjektet er gjennomført i 2022, som kartlegginger og kvalifiserende samlinger for ansatte ved helsestasjonen. En rekke helsesamtaler med nybakte fedre er deretter gjennomført ved helsestasjonen. Fedrenes erfaringer med disse er innhentet i separate og strukturerte intervjuer.

Prosjektet avsluttes våren 2023 med et avsluttende oppsummeringsmøte med helsestasjonen, og i form av lansering av en rapport. Rapporten fra *En likestilt helsestasjon* vil fungere som en veileder for helsestasjoner landet rundt som ønsker å gjennomføre liknende helsesamtaler med nybakte fedre.

Menn i familievernet

Gjennom mange år har Reform mottatt tilbakemeldinger fra menn som har fortalt om utfordrende opplevelser i møte med familievernet. Noen har opplevd kjønnsstereotype holdninger knyttet til omsorg og samliv, andre at tilbudet ikke er tilpasset menn. Vi vet at menn er underrepresentert som primærklienter på familievernkontorene.

Med støtte fra Bufdir har Reform i 2022 utviklet et e-læringskurs om menn for ansatte i familievernkontoret. Målet med prosjektet har vært å gi ansatte økt kunnskap om viktigheten av å involvere fedre i løsningene som blir diskutert for familien og kunnskap om kjønns spesifikke utfordringer menn opplever i samliv og ved samlivsbrudd.

I prosjektet har Reform gjennomført en fokusgruppe med ansatte på Enerhaugen familievernkontor. Vi har også rekruttert og intervjuet menn med erfaring i møte med familievernkontoret. På basis av dette har vi utviklet e-læringskurs, som er pilotert og evaluert ved Enerhaugen familievernkontor. Tilbakemeldingene på e-læringskurset fra Enerhaugen familievernkontor var delte.

E-læringskurset består av 6 moduler som omhandler norsk likestillingspolitikk, forskningsfunn om betydningen av farskap, menn i samliv, historier fra menns møte med familievernet, kommunikasjon som middel eller hinder for godt samarbeid og råd og tiltak for inkludering av far og partner.

Prosjektet søkes videreført i 2023. Basert på erfaringene fra 2022, gjøres en ytterligere innsats i å nå ansatte ved familievernkontoret gjennom ulike type virkemidler, og å gi nyttig informasjon til menn i kontakt med familievernet direkte.

Aktivfarskap.no

I 2016 lanserte Reform en nettside for menn som skal ut i, eller er i, foreldrepermisjon. Hensikten med nettsiden, som mottok støtte fra Bufdir, er å fremme betydningen av et aktivt farskap, både for fedrene og for barna, og å informere om rettigheter knyttet til permisjonsordningen. I tillegg skal siden være et sted der det samles gode erfaringer og eksempler på farskapshistorier.

Reform vil videreføre arbeidet med nettsiden i 2023.

Politisk arbeid for fedrekvoten

Det er en prioritert oppgave for Reform å slå ring om fedrekvoten i foreldrepengeordningen – den såkalte pappapermen. Ordningen er av stor viktighet for menns likestilling i Norge, fordi den sikrer en lovbestemt rett til en øremerket del av foreldrepermisjonen. Erfaringen viser at dersom dette virkemiddelet ikke benyttes, eller om det svekkes, så reduseres menns deltakelse i et aktivt foreldreskap i familiene tilsvarende.

Regjeringen Støre slo i 2021 fast i Hurdalsplattformen at tredelingen i foreldrepengeordningen skal videreføres, slik den ble etablert av regjeringen Solberg i 2018. Dette er det også all grunn til, siden erfaringen altså har vist fedre tar ut permisjon i tråd med de til enhver tid gjeldende ordninger, og at en avkorting av ordningen med stor grad av sannsynlighet ville medført et lavere uttak.

Reforms oppfatning er imidlertid at det nå er på tide å ta foreldrepengeordningen et skritt videre, og innføre en reell likedeling av foreldrepengene mellom foreldrene. Dette vil være et klart signal om at samfunnet ønsker at far, eventuelt medmor, er en reelt likestilt omsorgsperson i familien.

Foreldrepengeordningen vil med en 50/50-løsning ikke lenger få preg av å være en individuell ordning, der store deler av kvoten blir gjenstand for forhandlinger der fedre vanligvis ender med det laveste uttaket, men i stedet være et universelt gode som kommer hele familien til del. Dette er i tråd med anbefalingene fra Ellingsæterutvalget (NOU 2017: 6 Offentlig støtte til barnefamiliene), som også støttes av de fleste av arbeidslivets parter.

Foreløpig er det imidlertid ingen av partiene på Stortinget som har tatt til orde for en slik endring. Slik sett er det grunn til å si at det politiske nivået her halter etter forskningen. Samtidig er det økt motstand mot dagens tredeling, først og fremst representert ved krefter i Kristelig folkeparti og Fremskrittspartiet. Disse partiene har ikke flertall for en endring i dag, men at forslagene om å kutte tiltakene stilles, viser behovet for en fortsatt debatt om og forsvar av fedrekvoten.

6. Volds- og overgrepforebygging

Vold og overgrep i nære relasjoner er et betydelig likestillingsproblem, både i Norge og internasjonalt. Det er derfor naturlig at Reform har et aktivt og pågående arbeid på dette feltet, med mål om å forebygge og redusere vold i nære relasjoner. For oss er det viktig å erkjenne at menn kan være både voldsutøvere og voldsutsatte. Det er helt vesentlig at menn tar et oppgjør med menns vold mot kvinner, og Reform prioriterer derfor å være til stede i dette arbeidet.

Samtidig er Reform en aktiv ambassadør for menn som volds- og overgrepsutsatte – et område det fortsatt er knyttet særlig mye tabu til, og der det er særlig mye ugjort.

Under radaren. Workshops og e-kurs for et bedret tilbud til eldre menn utsatt for vold i nære relasjoner

I 2022 fikk Reform støtte fra Sekretariatet for konfliktrådene til videreføring av dette prosjektet, rettet mot tjenesteytere som møter eldre, hjemmeboende menn utsatt for vold i nære relasjoner. Hensikten er å spre kvalitativ kunnskap om hvordan helsevesen og hjelpeapparatet for voldsutsatte kan komme i posisjon til å hjelpe eldre hjemmeboende menn utsatt for vold i nære relasjoner, slik at disse kan øke kvaliteten på tilbudet til mannlige brukere.

Vold og overgrep mot eldre personer i Norge må anses som et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem. Partnervold, slik som psykisk og fysisk mishandling, seksuelle overgrep og økonomisk vold er også omfattet av tabu og stor grad av skam for utsatte menn. Mange menn tror også at partnervold er noe som bare kan ramme kvinner.

I løpet av året er det gjennomført en rekke workshops med tjenesteytere ulike steder i Norge. I 2022 har vi også avholdt workshops for studenter som kommer i kontakt med målgruppen.

I 2022 er det også produsert to korte filmer om eldre menn utsatt for vold i nære relasjoner, til bruk i sosiale medier. Filmene er fritt tilgjengelig for alle, og vil også kunne benyttes for å øke oppmerksomheten i befolkningen om en særlig utsatt gruppe voldsutsatte.

Prosjektet søkes videreført i 2023.

Temakveld om kjærestevold blant norske og samiske ungdommer

Stopp kjærestevolden er Reformes eget undervisningsopplegg for ungdom om voldsfrie kjæresteforhold. Vold blant unge kjærester er svært vanlig, både blant gutter og jenter, og en av Reformes sentrale virksomhetsområder er å motarbeide vold i nære relasjoner.

Med tilskudd fra Bufdir har Reform også i 2022 gjennomført prosjektet *Temakveld om kjærestevold blant norske og samiske ungdommer*. Hensikten er å møte og kvalifisere foreldre til å hjelpe sine barn med å sette grenser for seg selv og andre mot grenseoverskridende og voldelige relasjoner.

Vi har videreutviklet et faglig opplegg om vold i unges relasjoner, rettet mot foreldre og andre omsorgspersoner. Temakveldene har rettet seg mot foreldre til ungdommer mellom 13 og 18 år. Foreldre involveres i forebygging av vold i unges parforhold, gjennom økt kunnskap om kjærestevold blant ungdom og om voldens konsekvenser. Kveldene har også hatt som mål å hjelpe foreldrene til å

utvikle kommunikasjonsverktøy og -strategier for foreldre-barn-samtaler om vold, forelskelse og seksuell grensesetting.

I 2022 ble dette delt i 4 møter, 2 digitale og 2 fysiske. Hver av temakveldene varte i om lag en time. Sendingene inneholdt fakta om ulike former for vold, forskning om unges relasjoner (Ungdata), samt konkrete råd til foreldre og foresatte om hvordan de kan tematisere og snakke om vold i nære relasjoner, seksuell grensesetting, samtykke, bildedeling og seksuell trakassering med sine unge. De fleste av temakveldene hadde innslag også fra lokale samarbeidspartnere, som politi og helsesykepleiere i kommunene.

To fysiske møter ble avholdt i Kautokeino og Alta i samarbeid med Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS), samisktalende politi og filmen «Tystnaden i Sapmi» ved ParaNord film. «Tystnaden i Sapmi» handler om to kvinner som på ulike måter har blitt utsatt for vold og overgrep. Filmen tematiserer vold i nære relasjoner, overgrep mot ungdom og en taushetskultur som innebærer at tematikken ikke snakkes om. Kombinasjonen av filmvisning og temakveldene bidro til en lokal forankring og en utvidet forståelse av tematikken for foreldrene som møtte. Politiet bidro med innlegg på temakvelden om digital vold og hvor man som forelder kan henvende seg ved bekymring.

Temakvelden i Hjelmeland og Strand kommune ble gjennomført i samarbeid med SLT-koordinatoren i kommunene, politiet og helsesykepleiere, og ble gjennomført digitalt. Reform har god erfaring med å holde temakveldene digitalt, og erfaringen viser at flere møter opp på digitale arrangementer enn fysiske.

Prosjektet er ikke søkt videreført i 2023.

Menn også! Et krisesentertilbud tilpasset menn og LHBT-personer

Prosjektet Menn også! startet i 2017, med midler fra Kompetansesenteret for kriminalitetsforebygging (Kfk). En evaluering hadde da dokumentert at menn og fedre med barn har et vesentlig svakere krisesentertilbud enn andre grupper. Målet med prosjektet var å forbedre tilbudet til menn ved fem ulike krisesentre.

I prosjektet kartla vi dagens praksis ved sentrene, og utarbeidet en tiltaksplan i samarbeid med det enkelte senter. Som et ledd i utviklingsarbeidet, gjennomførte vi også kompetanseheving for ansatte og ledere. Prosjektet har siden opplevd en stor etterspørsel fra krisesentre og kommuner. Prosjektet har med visse modifikasjoner blitt videreført hvert år siden 2017. Reform har gjennomført kompetansehevende aktiviteter om menn utsatt for vold for om lang halvparten av landets krisesentre.

Reforms erfaring er at mangelen på kunnskap om menn utsatt for vold i nære relasjoner og mangel på erkjennelse av dette er minst like stor i andre deler av hjelpeapparatet (helse, barnevern, familievern, Nav, flyktningetjenesten). I 2022 har Reform derfor primært rettet prosjektet inn mot familievernet, og tilpasset opplæringen til denne målgruppen. Studien «Den mannlige smerten» der prosjektets faglige veileder, Jørgen Lorentzen, var blant forskerne, har dokumentert at familieverninstitusjonen har behov for kunnskap og forbedring på dette området.

I 2022 har Reform, med støtte fra Konfliktrådet, gjennomført seminarer om menn utsatt for vold for ansatte ved Innlandet familievernkontor (Hamar), Familievernkontoret Otta, Bergen og omegn

familievernkontor og Tromsø krisesenter med samarbeidspartnere i forbindelse med etablering av nytt botilbud for mannlige klienter.

I tillegg har Reform utarbeidet et e-læringskurs for ansatte i familievernet om tematikken. Seminarene med ansatte brukt aktivt til å få innspill til e-læringskurset. Vi har også hatt flere møter med Familievernets spisskompetansemiljø for vold og høykonflikt, som har gitt innspill til e-kurset.

Prosjektet søkes videreført i 2023.

Rød knapp-aksjonen Stopp vold mot kvinner

Alliansen *Rød Knapp - Stopp vold mot kvinner* ble stiftet i 2012, og Reform har vært med siden starten. Alliansen mottar tilskuddsmidler mot vold i nære relasjoner fra Konfliktrådet. Organisasjoner fra ulike deler av samfunnet står sammen om å få det viktige spørsmålet om vold mot kvinner høyere på dagsordenen i Norge. Ved siden av Reform består alliansen av Den norske kirke, Islamsk Råd Norge, Norske Kvinners Sanitetsforening, Krisesentersekretariatet, Virke, Juridisk rådgiving for kvinner (Jurk) og Vake (tidligere Kirkelig Ressurssenter mot vold og overgrep).

En stor del av alliansens arbeid er utadrettet virksomhet, gjennom arrangementer og knappeutdeling. Alliansen deltok på Arendalsuka i august 2022, med det åpne møtet «Digitale krenkelser – vold i et teknologisk samfunn. Hvordan kan vi forebygge vold i 2022». Her deltok fagfolk og aktivister fra volds- og overgrepfeltet i en samtale der aktuelle problemstillinger ble belyst. Også Kripos deltok i denne samtalen.

Alliansen arrangerer en årlig konferanse i forbindelse med den internasjonale dagen mot vold mot kvinner. 25. november 2021 ble dagen markert med et åpent møte med tittelen «Å forlate vold: Hva er terskelen for å ta det første skrittet? Hva møter man da?». På møtet, som ble åpnet av Reform, viste filmskaper Nefise Özkal Lorentzen sin sterke film om familievold før en panelsamtale der spørsmål som hvordan vi møter utsatte, hva som får enkelte utsatte til å bli værende i vanskelige livssituasjoner og om oppfølgingen fra kommunene er tilstrekkelig.

Alliansen har også delt ut røde knapper på gateaksjoner i Oslo jevnlig gjennom året. Reform deltar i stor grad på disse.

Samarbeidet i alliansen videreføres i 2023.

Teaterstykket «Mann. Jeg?»

De fem siste årene har Reform deltatt som ekspertmiljø i forbindelse med visningen av teatergruppen Para Samfunns forestilling *Mann. Jeg?* Forestillingen forteller tre ulike historier om volds- og overgrep utsatte gutter og menn, og vises for ulike grupper av studenter. Stykkets verbale og nonverbale uttrykk, og de gode tekstlige bearbeidingene, også når det behandler det det er vanskelig å sette ord på, gir store rom til refleksjon.

Stykkets kommuniserende styrke gjør det velegnet i de etterfølgende refleksjonssamtalene med studentene det er blitt vist for. Stykket formidler viktig lærdom og vesentlige budskap til studenter om et underkommunisert problemområde, som de gjennomgående har alt for lite kunnskap om.

I løpet av året deltok våre ansatte på 22 forestillinger for studenter ulike steder i landet, de fleste av dem digitalt. Studentmøtene bekreftet inntrykket av at temaet både er nyttig for studentene, og at det treffer mange av dem.

Samtalene med studentene i viktige førstelinjeyrker som barnehagelærere, sykepleiere, lærere og barnevernsansatte viser også ofte mangelfull forståelse for vold i nære relasjoner, og vold mot menn spesielt, blant studentene.

Reform er invitert til samarbeid med Para Samfunn også i 2023.

7. Arbeid med gutter og menn med minoritetstilknytning

Menn med ikke-norsk bakgrunn blir ofte glemt i likestillingsdebatten i Norge. Blir de husket er det ikke sjelden fordi de stilles til ansvar for innvandrerkvinnens undertrykte situasjon. Reform ser det som en viktig oppgave å belyse hvilke likestillingsutfordringer menn med innvandrerbakgrunn selv har.

Også i 2020 har vi samarbeidet med flere organisasjoner på innvandrerfeltet, deriblant NAKMI, Nettverk for Innvandrerhelse i Frivillig Sektor og organisasjoner med polske innbyggere i Norge som medlemmer.

DOŁĄCZAĆ SIĘ! (Bli med!) Integreringsarbeid for mannlige polske arbeidsinnvandrere

Polske menn er den største gruppen innvandrere i Norge. Mange møter diskriminering i og utenfor arbeidslivet, til tross for den viktige rollen de spiller i Norge. I flere år har Reform, i samarbeid med Caritas, avholdt samlinger for polske menn der vi har snakket om rettigheter i arbeidslivet, i helse og i familien (som far). Samlingene er blitt gjennomført i blant annet katolske menigheter og i Caritas lokallag ulike steder i landet.

I 2022 mottok vi videre finansiering til prosjektet fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Året ble brukt til å undersøke muligheten for å gjennomføre rettighetssamlinger i bedrifter med en høy andel polske ansatte. Reforms ansatte kontaktet 46 bedrifter med tilbud om denne type samlinger, og av disse ble det inngått 4 avtaler om konkret gjennomføring. Utover vinteren viste det seg utfordrende å få gjennomført samlingene. Avtalene som var inngått ble avlyst – enten av arbeidsgivere, eller fordi arbeidsgivere ikke har klart å mobilisere ansatte til samlinger. Reform har oppsummert årsakene til dette. Dels ser vi et arbeidsliv som i liten grad gir rom for å ta ut arbeidere i møter, dels at arbeidsinnvandrere selv ikke prioriterer å bruke arbeidstid på annet enn inntektsgivende arbeid. Bedriftene som takket nei, mente de dekket problemstillingen godt nok selv, eventuelt hevdet de at det ikke var behov for denne type opplegg. Noen mente at om de ansatte skulle ta seg tid til dette, måtte vi bekoste tapt arbeidstid. Mange av virksomhetene vi kontaktet, svarte ikke på henvendelser. Vi tror dette tyder på et kulturproblem, der mange arbeidsgivere ikke opplever at det er behov for integreringsarbeid på arbeidsplassene.

Årets erfaringer er brukt til å forbedre Reforms metodehefte rettet mot hjelpeapparat og andre aktører (produsert i 2021). Heftet inneholder informasjon om hvordan man gjennomfører vellykkede integreringsmøter med målgruppen, og konkret informasjon om hva målgruppen har krav på av rettigheter som arbeidsinnvandrer. I 2021-versjonen anbefalte vi å gjennomføre arbeidsplassmøter, basert på undersøkelser gjort av Reform, der 75 % av deltakerne ønsket samlinger på arbeidstedet. Erfaringene fra 2022 bidrar til å belyse hvor vanskelig dette kan være i praksis, med tips til løsninger.

Reform ønsker å benytte erfaringene fra 2022 aktivt i et videre arbeid med målgruppen. Vi tror også det er nødvendig å arbeide langt mer aktivt med holdninger og praksis i deler av norsk arbeidsliv, og i samfunnet for øvrig.

Prosjektet søkes videreført i bearbeidet form i 2023.

Nettverk for innvandrerhelse i frivillig sektor

Reform deltar i månedlige møter i Nettverk for innvandrerhelse i frivillig sektor (NIFS). NIFS er et nettverk der aktører i frivillig sektor kan utveksle ideer, kunnskap og erfaringer. NIFS er åpent for pasient- og brukerorganisasjoner i frivillig sektor som jobber med helse, omsorg og folkehelse rettet mot innvandrerbefolkningen. Nettverket består både av store, kjente organisasjoner og mindre lokale minoritetsorganisasjoner og tiltak. NIFS omfatter i dag 35 organisasjoner, der Reform har en viktig rolle i å representere mannspektivet.

8. Menn, helse og seksualitet

Menns helse er langt på vei et ikke-tema i offentligheten. Det er få eller ingen biologiske årsaker til at menn lever kortere enn kvinner. Likevel er denne forskjellen relativt stabil på rundt 4 år i Norge. Menn oppsøker også helsevesenet i langt mindre grad enn det kvinner gjør. Reform er opptatt av at helse skal gjelde alle, og at kjønnsforskjeller må motvirkes. Det er flere sterke aktører i det norske samfunnet som arbeider for en bedret kvinnehelse. Dette er det også historisk gode grunner til. Etter vårt syn representerer samtidig mangelen på reell interesse for menns helse en stor likestillingsutfordring.

Kast (Kjøp av seksuelle tjenester)

Reform har siden oppstarten i 2002 ment at kunder i prostitusjon må møtes med alternativer til stigmatisering og kriminalisering. En rekke av Reforms aktiviteter og prosjekter har bidratt til å fremme kunnskap om sexkjøp og redusere tabuet rundt temaet. Fra 2011 har vi mottatt midler fra Justis- og beredskapsdepartementet til prosjektet Kast (Kjøp av seksuelle tjenester), som del av regjeringens arbeid mot prostitusjon og menneskehandel. Over ti års erfaring med å møte kunder i prostitusjon har gitt Reform en unik kompetanse på feltet.

Vi mottok også i 2022 midler fra Justis- og beredskapsdepartementet til å videreføre vårt lavterskel samtale- og veiledningstilbud til klienter som kjøper sex. Reforms tilnærming er en veiledningstjeneste med et helhetlig perspektiv, der det relasjonelle står i fokus. Å stimulere til refleksjon rundt sexkjøpserfaringen er viktig.

Gjennom samtaler har klientene fått anledning til å sette ord på egne holdninger og følelser knyttet til sexkjøp. En hoveddel av vårt samtaletilbud foregår på Reforms kontorer. De klientene som har ønsket det, har hatt samtaler over telefon.

I 2002 har vi også produsert en podkast om sexkjøp, under navnet *KastPodkast*. Podkasten består av seks episoder, der temaene omfatter arbeidet i Kast, andre hjelpetilbud for personer som kjøper sex, hjelpeapparatets erfaringer i prostitusjonsfeltet, forskning på sexkjøp, seksuell helse. I en av episodene møter vi også en mann som kjøper sex. Podkasten lanseres i januar 2023.

Antallet klienter som benyttet Kast økte noe i 2022. Erfaring tilsier at tilfanget av klienter henger tett sammen med utadrettet mediearbeid og eksponering i landsdekkende medier, og aktiv annonsering for tilbudet på Facebook.

Prosjektet søkes videreført i 2023.

Incels: Menn som hater seg selv?

Reform fikk støtte til dette kartleggingsprosjektet fra Stiftelsen Dam i 2020. Målet har vært å få bedre innsikt i den norske incelkulturen. Et økende antall ensomme unge menn kategoriserer seg selv som incels, og Reform ønsket å skape et kunnskapsgrunnlag, og å fremme og legge til rette for forebygging av psykisk uhelse blant ensomme unge menn med dårlig kroppsbilde.

I prosjektet er det gjort en kartlegging av norske incelfora på internett. Det ble foretatt intervjuer av åtte menn mellom 20 og 40 år, hvorav fire kalte seg incels. Basert på kartlegging og intervjuer utarbeidet Reform en rapport og en brosjyre med anbefalinger for å møte gruppen med tiltak.

Rapporten «Incels i Norge: En kartlegging av ensomhet og helse blant norske 'incels'» ble lansert i januar 2022, parallelt med brosjyren «Hjelpe, ikke fordømme. Ensomhet og helse blant norske 'incels'».

Lanseringen fikk mye oppmerksomhet i riksmidlene. Vi mener arbeidet bidro til en mer nyansert debatt om gutter og menn som faller utenfor.

Menn, funksjonsvariasjon og seksualitet

Seksualitet blir lite snakket om når det gjelder menn med funksjonsvariasjon. I tillegg til å møte antakelser om hvordan det er å ha en funksjonshemming, møter de også forventninger til å være mann. Hvordan oppleves seksualitet, når du har en funksjonsvariasjon og er mann?

I 2022 ga Helsedirektoratet støtte til dette prosjektet over tilskuddsordningen seksuell helse. Gjennom produksjon av fire videoer har Reform satt søkelys på interseksjonaliteten mellom maskulinitet, funksjonsvariasjon og seksualitet. Målet med prosjektet har vært at helsepersonell skal få bedre forståelse og kunnskap om menns seksualitet, og at menn med funksjonsvariasjon skal få informasjon om seksualitet på egne premisser.

Tre menn i ulike aldersgrupper med ulike funksjonsvariasjoner ble rekruttert via samarbeidspartnere og intervjuet i vårt studio. Intervjuteemaene var blant annet hvordan intervjuobjektene erfarer seksualitet, maskulinitet og funksjonsvariasjon i sitt daglige liv, hvordan de utfører seksualitet som menn med funksjonsvariasjon og hva slags veiledning de selv kunne tenke seg fra helsepersonell. I tillegg ble sexolog og psykiater Haakon Aars intervjuet om tematikken. De fire videoene har en lengde på 3 til 4 minutter, og er delt i sosiale medier. Videoene er blitt godt mottatt.

Det er også utarbeidet en landingsside der videoene ligger, sammen med andre ressurser knyttet til funksjonsvariasjon og seksualitet.

Prosjektet ble avsluttet med et strømmet lanseringsseminar i desember. Her ble videoene presentert og tematikken diskutert.

Prostatakreft: Glemmer vi den seksuelle helsen?

Prostatakreft er den vanligste kreftformen blant menn. Vi har mye kunnskap om behandling og avdekking av sykdommen, men det er mindre kunnskap om hvordan den seksuelle helsen påvirkes under og etter sykdomsforløpet. De vanligste bivirkningene etter prostatakreftbehandling er erektil dysfunksjon og urininkontinens. For mange får dette store konsekvenser for den seksuelle helsen.

Tross dette opplever mange menn med prostatakreft at den seksuelle helsen blir glemt etter at de blir skrevet ut fra spesialisthelsetjenesten. Dette ønsket Reform å gjøre noe med.

I 2022 fikk vi støtte fra Helsedirektoratet til prosjektet *Prostatakreft: Glemmer vi den seksuelle helsen?*, under ordningen seksuell helse. I et godt samarbeid med Prostatakreftforeningen (PROFO) har vi satt søkelys på seksuell helse og prostatakreft. Målsetningen har vært å utvikle et nødvendig kunnskapsgrunnlag for en målrettet innsats for god seksuell helse for menn med prostatakreft, rettet mot helsepersonell i kontakt med målgruppen.

Vi har innhentet kunnskap gjennom tre fokusgruppeintervjuer med åtte menn som gjennomgår eller har gjennomgått behandling av prostatakreft. Mennene har delt opplevelser av egen seksualitet, påvirkning på livskvalitet og relasjoner til partner og erfaringer med behandling for seksuell dysfunksjon. Det er også foretatt en forskningsgjennomgang av foreliggende kunnskap om maskulinitet, seksualitet og prostatakreft.

De foreløpige funnene fra forskningsgjennomgangen og fokusgruppeintervjuene ble presentert på en fagkonferanse i Ålesund i november. Forskere og fagpersoner innledet om oppfølging i etterkant av prostatakreftbehandling og hva som kan være nyttige rehabiliteringstiltak, basert på funnene i prosjektet. Pasientperspektivet ble godt presentert av menn som selv har opplevd prostatakreft. Fagkonferansen rettet seg mot studenter innenfor helse, helsepersonell, mennesker som har eller har hatt prostatakreft og pårørende av menn med prostatakreft, og ble strømmet.

Prosjektet er avsluttet med en omfattende fagrapport, der funn fra forskningsgjennomgangen er sammenstilt med det kvalitative materialet fra fokusgruppeintervjuene og fagkonferansen i Ålesund. Fagrapporten vil gjøres tilgjengelig via nettsiden til Reform og PROFO. Det er også utarbeidet en informasjonsbrosjyre, rettet mot prostatakreftpasienter og helsepersonell.

9. Gutters oppvekst og sosialisering

Det er av stor betydning hvilke forhold og betingelser gutter vokser opp under. Tradisjonelle kjønnsrollemønstre resirkuleres fortsatt i familie, barnehage, skole, fritids- og arbeidsliv. Ofte rammer dette guttene i like stor grad som jentene – uten at det nødvendigvis får den samme oppmerksomheten.

Det er store og uløste oppgaver på dette feltet, ikke minst knyttet til det sterkt kjønnsdelte norske arbeidsmarkedet, og gutters frafall i skolen. Se også Reformers hørings svar på NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp (Stoltenbergutvalget).

Share the Care: Fireårig nordisk prosjekt om kjønnsdelte utdanningsvalg

I 2021 fikk et konsortium av fire nordiske partnere tilslag på ett av de to prosjektene som ble tildelt midler under ordningen Nordisk likestillingsfond. Prosjektets fulle navn er «Share the Care: Attracting men to nursing education to counteract a gender-segregated labour market». Reform er prosjektleder for Share the Care, mens Nordregio-universitetet i Sverige er prosjektets hovedkoordinator.

Prosjektet går over en periode på 4 år (2021 til 2024), og har som mål og utvikle ny kunnskap for å redusere kjønnssegregering i yrker i helse- og omsorgssektoren, der menn er underrepresentert. Basert på kunnskapsstatus og erfaringene som partnerne i Norge, Finland og Island gjør i prosjektet vil resultere i en «handbook» rettet mot andre sykepleieutdanninger og helsefagarbeiderutdanninger i Norden.

I Norge er regionen Østfold valgt ut. Reform prøver ut tiltak som kan bidra til å rekruttere og beholde menn ved sykepleieutdanningen ved Høgskolen i Østfold (HiØf) og helsefagarbeiderutdanningene ved de videregående skolene i Østfold.

I 2022, prosjektets andre år, samlet referansegruppemøtet ledede eksperter fra ulike nordiske land til å gi innspill til prosjektets tema og gjennomføring. Mannlige elever og studenter møter diskriminering og utenforskap. Hva kan lærerne gjøre for å hindre dette?

Reform hadde hovedansvar for å gjennomføre det digitale seminaret *Privileged, invisible or both? Nordic workshop about teaching male and migrant students in the (practical) nursing education*. Seminaret var et tilbud til alle lærerne på i helsefagarbeid (vgs.) og sykepleieutdanningene i de tre regionene på tvers av Finland, Island og Norge for lærere på helsefag og sykepleieutdanninger.

For erfaringsdeling og gjensidig informasjonsdeling arrangerer Reform et årlig digitalt nettverksmøte for menn i sykepleie og helsefag i Østfold. Her inngår blant andre fylkeskommunen, videregående skoler, sykepleieutdanningen i Østfold og Menn i helse region Østfold.. Årets møte ble gjennomført i juni. Vi har også hatt samlinger med studenter om deres tanker og innspill for å rekruttere og beholde mannlige sykepleiestudenter.

I 2022 er helse- og omsorgsfag ved Greåker videregående skole blitt med i prosjektet. Reform har hatt samling med lærere og egne samlinger med elevene. Helse- og oppvekstavdelingen planlegger flere tiltak å iverksette flere tiltak for å rekruttere og beholde flere mannlige elever.

Et møte for erfaringsdeling mellom de to prosjektene som er finansiert av *Nordic Gender Equality Fund Targeted Call combating the gender segregation in the labour market* ble avholdt hos Reform på høsten, i samarbeid med tilskuddsyter NIKK.

Større mangfold – friere valg: Tiltak for kjønnsperspektiv i karriereveiledningen

Prosjektet Større mangfold – friere valg: Tiltak for kjønnsperspektiv i karriereveiledningen har vært et samarbeidsprosjekt mellom Reform og de tre andre likestillingssettene i Norge (Senter for likestilling, Likestillingssettet og Likestillingssettet KUN). Prosjektet ble finansiert med midler fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Det ble påbegynt i 2021, og i hovedsak gjennomført i 2022.

Prosjektet hadde som mål å forbedre kompetansen til karriereveiledere på kjønns- og likestillingsspørsmål, og på den måten bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked ved at ungdom tar mer bevisste og kunnskapsbaserte utdanningsvalg. Prosjektet tok utgangspunkt i tre regioner innenfor fylkene Agder, Viken og Trøndelag. Vi har samarbeidet med fylkeskommunene, rådgivernetverk, videregående skoler som har yrkesfaglige studieretninger og med elever som har valgt utradisjonelt.

Reforms oppgaver i prosjektet har vært å gjennomføre workshops på yrkesfaglige studieretninger med stor kjønnsdeling for å få innspill fra elevene om hvordan karriereveiledningen kan forbedres. Erfaringene fra workshopen har blitt oppsummert og deretter presentert for karriereveilederne på de kompetansehevende samlingene. Til sammen 11 workshops ble gjennomført for ungdommer på vg1. Workshopene vekslet mellom undervisning om det kjønnsdelte arbeidsmarkedet og innspill/råd fra ungdommene.

Temaet for prosjektet ble løftet på en panelsamtale under Arendalsuka i august, med deltakelse både fra ungdommer som har valgt annerledes enn majoriteten og karriereveiledere som har deltatt på de kompetansehevende samlingene. Det er også blitt utviklet flere verktøy til bruk i karriereveiledningen. Disse er gjort tilgjengelig [på nett](#).

Prosjektet ble avsluttet i 2022. I etterkant er det blitt foretatt en ekstern evaluering av prosjektet er gjennomført av Kaupang Consulting, som konkluderte positivt.

Prosjektet har tydeliggjort at det er et stort behov for kompetanseheving om kjønnsperspektiv i karriereveiledningen, og samarbeidet har også vært en fin erfaring for landets fire likestillingssetre.

Genustest.no: Test en billedboks kjønnsinhold

På oppdrag av Nordisk Ministerråd utviklet Reform i 2015 en nordisk nettside for testing av barnebøkers kjønnsinhold, til bruk i barnehager og barneskolen. Siden heter Genustest.no, med undertittel *Utfordrer eller bekrefter billedboken tradisjonelle kjønnsnormer?*, og er en ressurside for ansatte i barnehager og barneskoler i hele Norden.

Nettsiden blir fortsatt benyttet aktivt av studenter, lærere og ansatte i skole og barnehager, i Norge og i utlandet. Reform har derfor tatt ansvar for å vedlikeholde og drifte nettsiden genustest.no også videre.

10. Opplysning

Det er en viktig oppgave for Reform å spre kunnskap om menn og likestilling. Dette gjør vi på mange ulike måter.

Kommunikasjonsarbeid: Nett, sosiale medier og digitale sendinger fra Reform

Vår daglige nyhetsaktivitet vises i hovedsak på Reforms Facebook- og Instagram-sider. Facebooksiden hadde ved utgangen av 2022 rundt 4800 følgere. Vi etablerte oss på Instagram i 2022, og poster jevnlig der. På Instagram har vi i overkant av 400 følgere. Vår nettside er godt besøkt.

Reform har erfaring, kompetanse, utstyr og et studio for å lage komplekse medieproduksjoner. Dette benyttes i mange sammenhenger, både knyttet til våre prosjektoppgaver (i form av filmer, sendinger og podkast) og i faste og sporadiske sendinger, som våre ferskvareseminarer og aktualitetssendinger. Vi har også i 2022 produsert en rekke sendinger i forbindelse med lanseringer, debatter og politiske markeringer.

I 2022 har kommunikasjonsarbeidet vårt i større grad også blitt samordnet med de tre andre likestillingssettene, ved at vår rådgiver Ina Slaveykov er blitt del av et felles nettverk med sentrenes kommunikasjonsrådgivere. Dette arbeidet er nyttig, og har allerede ført til planlagte felles utspill til kvinnedagen 8.mars, promotering av felles prosjekter og en kampanje til mandagen 19.november.

Det er bestemt at Reforms helhetlige kommunikasjonsprofil skal gjennomgås og evalueres i 2023.

Ferskvareseminarer

I 2022 har vi fortsatt vår tradisjon med å avholde ferskvareseminarer om gutter, menn og likestilling. Til seminarene inviteres forskere, studenter og andre som markerer seg med ny viten eller initiativer på likestillingsområdet, med særlig vekt på temaer som omhandler gutter og menn.

Med erfaring fra pandemiårene, har vi fortsatt å strøomme våre seminarer digitalt på Facebook. På denne måten når vi ut til hele befolkning i Norge. Sendingen blir også liggende ute på digitale flater i etterkant, og kan derfor ses av mange.

Vi arrangerte fire ferskvareseminarer i 2022. Temaene vi tok opp var gutter og sårbarhet, kjønn og maskulinitet i distriktene, gutter og psykisk helse, og musikk, kjønn og maskulinitet. På hvert av teamene deltok vi to forskere. De digitale sendingene har nådd bredt, og har møtt et betydelig publikum. I snitt fulgte 50 personer hver sending direkte, mens videoopptakene hadde mellom 200 og 800 visninger i etterkant.

Ferskvareseminarene er viktige for Reforms mål om å nå ut med formidling, aktualisering og belysning av relevant kunnskap på områder som omhandler gutter og menn.

Seminarene videreføres i 2023.

Arendalsuka

Reform har deltatt aktivt under Arendalsuka i en årrekke. Uka er en sentral møteplass i den norske offentligheten, og oppleves som viktig for å bidra til å heve fokuset på gutter og menns

likestillingsutfordringer i Norge. Arendalsuka er også et godt sted å knytte kontakter, blant annet med sikte på å innlede nye samarbeid.

I 2022 arrangerte Reform to møter under Arendalsuka. På møtet «Hva kan vi forvente oss av Mannsutvalget?» drøftet vi sørlige utfordringer for det på tidspunktet ikke nedsatte utvalget, med bred representasjon fra forskning, politikk og organisasjonsliv.

På møtet «Vil vi egentlig ha menn som foreldre?» tok vi opp den dels betente debatten om fedrekvoten, og angrepene på den gjeldende tredelingen av foreldrepengeordningen. I debatten deltok fedre, politikere og likestillings- og diskrimineringsombudet. På dette arrangementet ble også Reforms filmprosjekt «Fra pappa til pappa» vist for første gang.

Begge møter var godt besøkt, og ble strømmet på Facebook. Arendalsuka innebar også hyggelig samvær for Reforms ansatte.

Faste arrangementer, foredrag, kurs og undervisning

En vesentlig del av vår opplysningsvirksomhet er også knyttet til konferanser, seminarer og kampanjer i egen regi.

To av disse er bestemt å være faste årlige arrangementer – *Mannens helseuke* i juni, og *Mannsdagen* 19. november. Våre ansatte bidrar jevnlig med innlegg, foredrag, workshops og kurs på en lang rekke større og mindre arrangementer i inn- og utland.

I 2022 har Reform blant annet deltatt på arrangementer om menn og minoritetsskap (Stavanger), om menn i barnehage (Oslo), om menn og mannlighet (Kristiansand) og gutter og frafall (Fredrikstad).

Boken «Usynlige menn. Et nytt perspektiv på norsk likestilling»

I oktober 2022 utkom boken «Usynlige menn. Et nytt perspektiv på norsk likestilling» på Dinamo Forlag. Boken er skrevet av Reforms daglige leder, og baserer seg i stor grad på erfaringer fra arbeidet i Reform de siste 10 årene.

Reform sto som medarrangør for et godt besøkt lanseringsarrangement for boken i Litteraturhuset i Oslo.

«Usynlige menn» er ment som en folkeopplysningsbok, og den presenteres på denne måten: Vi er vant til å tenke at likestilling er lik kvinners likestilling. Men skal ikke likestillingen være for oss alle? Usynlige menn gir en bred oversikt over områder og livssituasjoner der gutter og menns likestilling er under press: farskap og omsorg, samlivsbrudd, helse, det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, utdanningssystemet, vold og utenforskap.

Boken gir oss også en analyse av hvor norsk likestilling står i dag, og i et eget kapittel stilles spørsmålet: Hvor går kvinnebevegelsen? Mot slutten listes det opp ti punkter for en bedre likestilling.

«Usynlige menn» er blitt godt mottatt. Morgenbladets anmelder skrev blant annet dette: «(...) forfatteren beskriver underbelyste spørsmål på en overbevisende måte, for eksempel de spesifikke vanskene til menn fra arbeiderklassen eller med minoritetsbakgrunn. Her lykkes Saastad i sin ambisjon, nemlig å drive folkeopplysning.»

Reform i media

Reform har også i 2022 mottatt en rekke henvendelser fra TV, radio, aviser, tidsskrifter og nettmedier. Mediene ønsker Reforms kommentarer og syn på saker der vi i høy grad har sakseierskap i Norge: Menn utsatt for overgrep eller vold i nære relasjoner, menn og sexkjøp og menn som fedre er blant temaene vi ofte oppsøkes som ekspertmiljø om. Til sammen har Reform figurert i rundt 100 medieoppslag i løpet av året. En vesentlig del av dette har vært knyttet til arbeidet i Mannsutvalget og boken *Usynlige menn*.

Se også Kapittel 2, *Rollen som nasjonalt kunnskapssenter* og Kapittel 11, *Representasjon og samarbeid*

11. Representasjon og samarbeid

Reform er representert i en rekke formelle og uformelle sammenhenger. Dette skyldes vår rolle som landets eneste likestillingspolitiske aktør med hovedoppgave å jobbe for gutter og menn.

Brobyggerrolle

Reform har definert det som en viktig oppgave å være en brobygger for et bredere likestillingsfokus i Norge. Vi samarbeider med feministiske kvinneorganisasjoner, men er klare på at vi ikke er ukritiske til kvinnebevegelsens tilnærming til gutter og menn.

Det er i økende grad akseptert at Reform ikke ønsker å framstille menns likestillingsutfordringer som i motsetning til kvinners, men også at vi ikke lar være å hevde disse utfordringene i den løpende debatten. Dette gjelder blant annet vår mangeårige deltakelse og innsats i Rød knapp - Stopp vold mot kvinner-aksjonen, der både kvinneorganisasjoner, religiøse paraplyorganisasjoner og en arbeidsgiverorganisasjon deltar.

Reform har også kontakt med organisasjoner som arbeider for menns rettigheter, som MannsForum og Foreningen2Foreldre. Både her og i kontakt med deler av kvinnebevegelsen ønsker vi å bidra som en katalysator for å redusere «kampen mellom kjønnene». Vi opplever dette som konstruktivt og viktig.

Reform ønsker også å bidra til samarbeid mellom aktører som representerer ulike diskrimineringsgrunnlag, i erkjennelse av at kjønn ofte ikke er den eneste (eller viktigste) grunnen til ulikestilling og diskriminering. Dette bringer oss inn i samarbeid med en lang rekke organisasjoner og enkeltpersoner. Ikke minst gjelder dette organisasjoner som jobber med etniske eller nasjonale minoriteter, urfolksproblematikk, funksjonshemmede situasjoner, aldersdiskriminering og når det gjelder det brede LHBT-feltet.

Reform deltar aktivt i Bufdirs likestillingsråd, og i en rekke utvalg, referansegrupper og andre former for saksamarbeid. I 2021 er vi også oppnevnt til Fagrådet i Likestillings- og diskrimineringsombud, under ledelse av nytt ombud Bjørn Erik Thon. Reform deltar også i Nasjonalt nettverk for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR-nettverket), som er en aktiv aktør i innspill og høringer til myndighetene.

Reform deltar i flere internasjonale samarbeid. Vi er medlem i alliansen MenEngage, der organisasjoner som arbeider for likestilling i et mannsperspektiv inngår. Reform sitter også i styret til nordiske NORMAS (Nordic Association for Research on Men and Masculinities), samt i flere konsortier av europeiske og nordiske samarbeidspartnere

Likestillingssentrene

Det gode samarbeidet mellom landets fire likestillingssentre ble videreført i 2022. Ved siden av Reform, består disse av Likestillingssenteret (Hamar), Likestillingssenteret KUN (Steigen og Steinkjer) og Senter for likestilling (Kristiansand). Som følge av et anmodningsvedtak av Stortingets flertall, har likestillingssentrene fra og med 2019 ligget under den samme posten på statsbudsjettet. Det

innebærer også at de fire, tross enkelte individuelle forskjeller i organisering og arbeidsfelt, også skal omtales felles som «likestillingssentrene i Norge».

Likestillingssentrene utgjør samlet det viktigste samlede kompetansemiljøet for likestilling i Norge, og representerer derfor også et unikt ressursmiljø i sivil samfunn.

I 2022 er samarbeidet mellom sentrene videreført i prosjektet *Større mangfold – friere valg: Tiltak for kjønnsperspektiv i karriereveiledningen*, med tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Samarbeidet bekrefter våre felles interesser, og i det daglige også den utstrakte viljen og evnen til oppofrende og effektivt likestillingsarbeid i alle de fire sentrene. Det gjennomføres også faste møter mellom sentrenes ledere, og felles fagsamlinger, der vertskapet går på omgang mellom sentrene.

I 2022 er samarbeidet også utvidet, ved etableringen av et felles kommunikasjonsnettverk. I dette samarbeidet inngår også Kilden kjønnsforskning.

Mannsutvalget

I august 2022 oppnevnte kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen Mannsutvalget. Utvalget, som er det første av sitt slag på 31 år, fikk dette mandatet:

«For å sikre en god likestillingspolitikk er det behov for en helhetlig oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter gjennom livsløpet. Viktige temaer kan være familie, fritid, helse, vold og seksuell trakassering, utdanning og arbeidsliv, pensjonistliv, integrering og skeives levekår. Under hvert tema følger undertemaer. Utvalget skal utrede likestillingsutfordringer menn møter og som bidrar til utenforskap og er til hinder for et likestilt samfunn.»

Mannsutvalget er et bredt sammensatt erfaringsutvalg, med deltakere fra et vidt spekter av yrker og bakgrunner, under ledelse av Claus Jervell. Reform er representert i utvalget ved daglig leder. I den offentlige debatten før oppnevningen tok daglig leder til orde for at Mannsutvalget ikke bare burde bestå av menn, blant annet for å sikre utvalgets legitimitet. Dette ble tatt til følge.

Utvalget hadde sine to første møter høsten 2022. Her ble mandatet klargjort, og de viktigste temaene ble satt opp i følgende hovedkategorier: Familie, utdanning og arbeidsliv, helse, samfunnsliv, utenforskap og felleskap.

Mannsutvalget vil gjøre hoveddelen av sitt arbeid i 2023, og deretter legge fram sin utredning i form av en Norsk offentlig utredning i mars 2024. Formålet med utredningen er definert til å være tredelt:

1. Gi helhetlig oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter gjennom livsløpet på temaer som familie, fritid, helse, vold, utdannings- og arbeidsliv, pensjonistliv, integrering og skeives levekår.
2. Vurdere om pågående politikk og igangsatte prosesser ivaretar kjønnsperspektivet på disse områdene tilstrekkelig, inkludert hvorvidt forskning og data gir tilstrekkelig grunnlag for politikktvikling.

3. Foreslå tiltak som vil bidra til et likestilt samfunn på disse områdene, og/eller vurdere behov for andre løsninger dersom utvalget mener pågående innsats ikke ivaretar perspektivet om likestilling.

Det er på det rene at Mannsutvalget har ført til en større oppmerksomhet om gutter og menns situasjon i Norge. Reform anser dette som høyst påkrevet, og arbeidet i utvalget prioriteres derfor høyt i 2023.

Arbeidsgruppe om aktivitets- og redegjørelsesplikten

Blant en rekke oppgaver med deltakelse i ulike referanse- og ekspertgrupper i regi av andre, har Reform også i 2022 deltatt i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets arbeidsgruppe om arbeidslivets aktivitets- og redegjørelsesplikt (ARP).

Reform har bidratt med å synliggjøre mannsperspektivet når det gjelder likestillingsutfordringer i arbeidslivet, og har gitt innspill på ulike former for diskriminering av menn.

Se også Kapittel 2, *Rollen som nasjonalt kunnskapssenter*, Kapittel 9, *Gutters oppvekst og sosialisering* og Kapittel 10, *Informasjon*

Vedlegg

Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen: Hilsningstale til Reforms 20-årsjubileum, onsdag 12. oktober 2022

Jeg er her som kultur- og likestillingsminister, men i dag er jeg definitivt også her som venn av Reform. I dag er på sin plass å heise flagget å si «gratulerer med dagen, Reform!». Og det er også på sin plass å si: 20 år – godt jobba!

Og så vil jeg legge til: Tusen, tusen takk Reform, for 20 år med avgjørende innsats, ståpåvilje og engasjement.

For er det én ting historien har lært oss, så er det at likestilling ikke kommer av seg sjøl. Noen går alltid i front. Noen baner vei. Noen varder den veien vi skal gå. Noen er der og svarer, når telefonen ringer fra en som trenger noen å snakke med.

Kjære alle sammen, kjære Reform, kjære Are spesielt – tusen takk, tusen takk for mange og viktige samtaler som vi to har hatt opp gjennom årene. Det har gitt meg mye, og en større forståelse for hva likestillingspolitikken er, og bør gjøre.

Et likestilt samfunn for alle er vårt felles hovedmål. Som vi i Arbeiderpartiet liker å si: Alle skal med. Vi jobber sammen for at alle skal ha frihet til å leve det livet de ønsker, for at alle skal ha like muligheter.

Det er dét likestilling handler om. En offensiv likestillingspolitikk som rommer alle, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne, etnisitet og bakgrunn, og som skal romme alle, er målet. Men i den offentlige debatten blir det alt for ofte framstilt som om likestillingssaken, likestillingspolitikken, er kvinners sak mot menn. Debatten polariseres stadig. Men det er jo ikke slik at det at flere får flere muligheter - det at flere får mer frihet i sine liv - det gir ikke færre muligheter og mindre frihet for andre.

Eller som du så godt ofte formulerer det, Are, så er det ikke slik at likestilling er en pizza som skal deles i stykker, slik at hvis noen får en bit så blir det mindre til andre. Tvert imot – ingen er fri før alle er frie. Samfunnet blir sterkere, og vi blir alle sterkere, når alle er frie.

Vi er ikke der i dag. Vi har en lang vei å gå, også i likestillingslandet Norge. For å komme oss dit, for å nå målene, så er den jobben som dere i Reform og resten av likestillingssentrene gjør, så enormt viktig. Det er jo dere som hver eneste dag jobber med likestilling i praksis. Dere som prater med folk om deres liv, deres problemer, deres utfordringer. Fanger opp signaler. Det er dere som har fagkompetanse, og som setter fingeren på problemet, og søkelyset på hva vi politikere bør prioritere.

Et godt eksempel på godt praksisarbeid med likestilling, det er lavterskeltilbudet dere i Reform gir. Menn som har behov for hjelp kan enten chatte eller ringe. Fagkompetansen dere sitter på kommer

samfunnet vårt til gode. Dere bidrar med kunnskap som volds- og overgrepforebygging, menns helse og seksualitet og menn som omsorgspersoner og fedre.

Derfor prioriterer vi dere, likestillingsentrene, sjøl nå når det er krevende tider. I fjor økte vi bevilgningene til Reform og de andre sentrene med litt over 26 prosent, 12 millioner kroner. Den støtten viderefører vi, og som jeg har lovet dere før; det er ikke slutt med det. For vi kommer ikke i mål med likestillingen uten dere, som har fagkompetansen og hver eneste dag jobber med praktisk likestilling.

Likestillingen kommer ikke av seg sjøl. Det gjelder kanskje spesielt, og det er min påstand, områder der gutter og menn møter likestillingsutfordringer. For det er ikke dette som først og fremst løftes opp i den offentlige debatten. Men vi vet at flere gutter enn jenter sliter på skolen, får dårligere karakterer, faller oftere fra. Fedre må alt for ofte kjempe for å bli respektert som omsorgspersoner for sine barn. Gutter og menn får ofte ansvaret for å passe på sine søstre og hele familiers ære. Og selvmordstallene er som kjent mye høyere hos menn enn hos kvinner.

Alt dette kjenner jo dere i Reform så inderlig og alt for godt til. Og vi ønsker å bidra fra regjeringens sin side. Som dere vet så har vi nå nylig satt ned et nytt manssutvalg. Det var på tide, for det er 20 år siden sist! Og det er veldig godt å vite, Are, at du er der med din lange fartstid i Reform og ditt engasjement i bagasjen.

20 år med praktisk likestillingsarbeid - gratulerer! Godt jobba, og igjen; tusen takk. Takk for at dere fortsetter å bidra til å være den kjente stemmen som nettopp setter gutter og menns likestillingsutfordringer på dagsordenen. Takk for den jobben dere gjør både i stort, men også i det små. Fra å engasjere dere i kjedelige stortingshøringer, skrive lange rapporter, målbære menns perspektiver til å være der på tråden, ganske enkelt, for den som ringer, og som trengte akkurat dere å snakke med.

Tusen takk, og ha en fantastisk feiring.

Jeg gleder meg til videre samarbeid de neste 20 årene.

Tale ved 20-årsjubileet: Hvor går Reform? Ved Are Saastad, daglig leder

Er det dekning for å kalle Reform – ressurscenter for menn et fyrtårn for likestilling? Jeg mener det er det.

Vi er blant noen ytterst få sentre i verden som jobber med gutter og menns likestillingsutfordringer. Det gjør vi dag inn og dag ut - og det har vi altså nå gjort i 20 år. Det kaller på en feiring!

Vi har myndighetene på laget. Det er avgjørende for å lykkes. Av og til er vi også uenige med myndighetene, som da fedrekvoten ble redusert for noen år siden. Eller når vi ser at Stoltenbergutvalgets forslag for å hindre gutters frafall i skolen ikke blir fulgt opp.

Da sier vi fra. Da er vi ei vaktbikkje. Det er vår rett, som en uavhengig stemme for en mer inkluderende likestilling i Norge. Det er også vår fordømte plikt. Ja, det er jo faktisk selve begrunnelsen vår, å si fra. Det er nedfelt i stiftelsen Reforms formålparagraf:

«Stiftelsens formål er, med utgangspunkt i at menn og kvinner er likeverdige, å jobbe for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, samt synliggjøre menn som kjønn i samfunnet.»

Reform er en sjelden plante. Som sjeldne planter flest, er vi utrydningstruet. Vi er et lite senter, og midlene vi mottar er ikke opplagte. Verden rundt oss er urolig. Kutt i offentlige budsjetter kan også ramme oss.

Det er ikke tilfellet i 2022. Og det er vi veldig glade for. Men vi befinner oss på rødlista, og vi trenger vern, og vi trenger venner.

Derfor er det jo så godt å se hvor mange venner vi har, på en dag som denne. Det lover godt for framtida.

Så - hvor er Reform ved neste jubileum, la oss si om 10 år?

Jeg tror ikke på et mye større Reform, med hundrevis av ansatte. Jeg tror på oss slik vi er nå: En fantastisk gjeng med dedikerte, varmhjertete og oppofrende ansatte, og en helt unik gjeng med frivillige.

Et kunnskapsmiljø i aktivt arbeid med å omsette forskning og teori til praksis. Men også et kraftsentrum for en inkluderende likestilling, der alle som faller utenom som diskriminerte i Norge – og internasjonalt – skal vite at de finner en stødig og trygg alliert: Skeive, urfolk, funksjonshemmete, minoriteter av alle slag.

Vi bør nok bli noen flere, for vi har alt for mye å gjøre. Det er ikke sunt å slite seg ut, og tallmessig størrelse har selvsagt betydning for driftssikkerhet og arbeidsmiljø.

Men Reforms oppgave er ikke å bli kjempesvære – det er først og fremst å få ting til å spire og vokse andre steder. Og andre steder, det er i velferdsstaten Norge.

For uten likestilling dør velferdsstaten.

Menn trenger likestilling – og likestillingen trenger menn.

Takk for oppmerksomheten.